

A mózesi öt könyvből az elsőt befejeztük. A hetizakaszban Jákob életének alkonyáról és haláláról olvasunk. Az Egyiptomba kényszerült, de hányatott sorsával megbérelt ősapa halála előtt elbúcsúzik gyermekeitől, és megáldja őket. Áldásosztásának mikéntje és költőisége számos gondolkodónak felkeltette az érdeklődését. Az első feltűnő dolog a sorrend. Miközben megilletődötten várják jámborságában tökéletes apjuk utolsó szavait, meglepve tapasztalják, hogy előbb Józsefet, az Egyiptomban nevelkedett, trónra került fiát áldja meg, annak két fiával, Efrájjal és Menasséval együtt. Csak ezután fordul a többi fiához, a későbbi törzsalapítókhoz. Azzal, hogy előbb áldotta meg unokáit, annak a kívánságának tett eleget, hogy e nevezetes áldásoknak mindig helyük legyen a zsidó hajlékokban, amikor az apa megáldja gyermekét, mondván: **Jószimchá elokim köeifrámj vöchi-mönáse** – tegyen téged olyaná Isten, mint Efrájim és Menasse.

Jákob fiaihoz intézett szavai nem is tekinthetők igazi, „klasszikus” áldásnak. A magyarázók inkább prófétaik jövődőlésnek tartják. Ebben Jákob óvja, feddi, inti gyermekeit, hogy majd a jövőben is hűségese legyennek a hagyomány világához. És valóban. Izrael gyermekei máig az ősatya utódaiként helyezkednek el a népei családjában. **Lisuáthchá kiviszi Hásém** – a Te segítségével bizom, Örökkévaló –, vallják apjuk utolsó mondatainak egyikét.

Jákob prófétafént előre látta utódainak hanyattatását, ő azonban ellenállóképes ivadékokat akart maga után hagyni. Ezért figyelmeztette őket és mutatott rá hibáikra. Efrájim és Menasse, József gyermekei, teljes mértékben megfeleltek az eszményi utódok fogalmának. Egyesítették magukban a korszellemet, vállalták a hagyományokat, nem tagadták meg származásukat még a legelőkelőbb társadalmi körökben sem. Egész életüket a jákobi és józsefi szellemben éltek – ezért mutatta fel példaképeiket gyermekeinek, hogy nemzedékről nemzedékre ők is Efrájimra és Menasséra emlékezve áldják meg utódaikat.

Ezekben a napokban van Ászará bötévét (január 5.) bötjje. Ekkor indult Babilónia Jeruzsálem ostromára, és ezt a gyászos napot követte a többi.

És ha Ászará bötévétkor Jákob búcsúszavaira gondolunk, melyek szerint bármilyen súlyos csapást tartogat számunkra a sors, ha Efrájimhoz és Menasséhoz hasonlóan ragaszkodunk a hagyományokhoz, megvalósul rajtunk az ősi, vigaszteli áldás: **cházák veemác** – légy erős és kitartó!

Ráv

A Budapesti Zsidó Hitközség közgyűlése

Veszélyben a neológia?

Az egész magyarországi neológiát sodorja veszélybe, hogy az állam meg akarja nyirbálni az örökjárdékat – hangzott el a BZSH közgyűlésén, amelyet Streit Sándor elnök vezetett le. A tanácskozás másik kiemelt témája a Kozma utcai temetőben történt visszaélések ügye volt. A küldöttek elfogadták a Hitközség gazdálkodásáról szóló beszámolókat; ezeket Zoltai Gusztáv, a Mazsihisz-BZSH ügyvezető igazgatója terjesztette elő.

Új helyzetet teremtett az örökjárdék kifizetésének rendjében a júliusban elfogadott egyházügyi törvény, amely 2012. január 1-jén lépne hatályba. A járadék megnyirbálásának veszélye volt tehát az egyik fontos témája a BZSH közgyűlésének. Bár két nappal rá kormányrésztől bejelentették: az egyházügyi törvényt hatályon kívül helyezik, az új jogszabályt januárig el akarják fogadtatni, és tartalmi szerkezetén nem kívánják változtatni.

Zoltai Gusztáv, a Mazsihisz-BZSH ügyvezető igazgatója a közgyűlésen elmondta: a Chábád, azaz az Egységes Magyarországi Izraelita Hitközség (EMIH) járadékigénnyel lépett fel a Mazsihisszel szemben. A most visszavont egyházügyi törvény a zsidóságon belül három ismert eljegyzett egyházként: a Mazsihiszt, az EMIH-et és a Magyarországi Autonóm Ortodox Izraelita Hitközséget (MAOIH). (A „reformok” most akarják szintén önálló egyházként bejegyeztetni magukat.) Mint a sajtóból ismeretes, a kormány felszólította a zsidó szervezeteket, egyezzenek meg egymás között az örökjárdék felosztásáról.

A tárgyalások azonban a „reformokkal” és az ortodoxiával egyaránt megszakadtak – mondta el Zoltai. A MAOIH kijelentette: egyáltalán nem kíván a magyarországi neológiával, illetve a Mazsihisszel együttműkö-

ni. Sőt, ki akarnak lépni onnan, ahová pedig a rendszerváltáskor a BZSH tagozataként csatlakoztak. A „reformok” és az ortodoxok most az örökjárdék 38 százalékára tartanak igényt. Ha ezt a Mazsihisz járadékának terhére megkapják, az a neológia magyarországi szervezetének működését veszélyezteti. Csak a BZSH Budapesten 16 zsinagógát, ezen kívül iskolát, óvodát, szociális és foglalkoztatható, népkonyhát tart fenn, hidegsomagot juttat a rászorulóknak, és újabban hajléktalanokat is segít. Ráadásul az évek óta eladósodott ortodoxokkal, akiknek minden intézménye veszteséges, a Mazsihisz 100 milliós kölcsön-szerződést kötött, amit ha a MAOIH kilép, csak bírósági úton lehet viszszerelni.

Zoltai a közgyűlésen is kijelentette: a Mazsihisz ragaszkodik az örökjárdékról szóló eddigi szerződéshez, amit még a korábbi Orbán-kormányval kötött. A járadék nem állami támogatás, hangsúlyozta az ügyvezető igazgató, hanem a Mazsihisz átadott hitközségi ingatlanjai után járó összeg. Amennyiben az érvényben lévő szerződéshez a jelenlegi kormány a Mazsihisz terhére hozzányúl, azt egyoldalú szerződésnek tekinteni, ami sérti az Alkotmányt – hangsúlyozta. Ez esetben a szövetség kész a megfelelő jogi fórum elé terjeszteni sérelmét.

Heisler András küldött szerint (akinek előzetes javaslatára az egyházügyi törvény és a járadékfelosztás témáját felvették a napirendi pontok közé) amíg a járadék sorsa annyire bizonytalan, nem lenne szabad elfogadni a BZSH 2012-es költségvetését. Válaszában Zoltai a Hitközség 200 millió forintos tartalékára hivatkozott. Ha a kormány úgy rendelkezik, a Mazsihisz újabb közgyűlésen

(Folytatás a 2. oldalon)

BESZÉLŐ ARCOK

Feldmájer Péter

Heisler András

Frölich Róbert

Egri Oszkár

Domán István

Radnóti Zoltán

Zoltai Gusztáv

(Villányi-fotók)

Közös és ködös (időjárás!) chanukkákról következő számunkban

A Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségének közgyűlése

Veszélyben a neológia!

Nagy tétje van a mai közgyűlésnek – fogalmazott nyitóimájában Markovics Zsolt főrabbi. Ez pedig a magyarországi neológia fennmaradása. A szónok kijelentette: a zsidóság eddig álomvilágban élt, de abból fel kell ébrednie, mert létét egy olyan valóság fenyegeti, amelyben az Új Színházhoz hasonló esetek történnek, és amelyben Horthy Miklósnak Budapesten szobrot állítanak.

Az ülést levezető Feldmájer Péter, a Mazsihisz elnöke köszöntötte a közgyűlés új küldötteit: Klein Évát, Heisler Andrást, Fülöp Istvánt, Sárosi Györgyöt és Huszár Andrást. Utólag a Hegedűs körzet új elnökét, Várnai Györgyöt is üdvözölték mint a BZSH közgyűlésének új tagját. Ezután Zoltai Gusztáv, a Mazsihisz-BZSH ügyvezető igazgatója ismertette a 2011-es költségvetés végrehajtását, amit a küldöttek elfogadtak.

Az országos főrabbi megválasztásának terve azonban kudarcba fulladt. A tisztségre a Mazsihisz világi elöljárósága Domán István főrabbit ajánlotta. Mielőtt azonban szavazásra került volna a sor, Radnóti Zoltán rabbi kifogással élt: mint mondta, erről a pozícióról csakis a rabbitestület javaslatára lehet dönteni, és a jelöltet különben sem kézfeltartással, hanem titkosan kell megválasztani. Frölich Róbert, a rabbitestület elnökhelyettese leszögezte, nincs ellenetése Domán István személyével és országos főrabbiává választásával kapcsolatban, de tudni akarják, milyen funkciói, jogai és kötelezettségei lesznek. Feldmájer szerint a tisztségviselő a magyarországi neológia érdekét szolgálja az országos politika porondján.

Heisler András a vitát egyrészt a világi vezetés és a hitközségek közti

párbeszéd hiányának, másrészt a kormány felé való helytelen politizálásnak tulajdonította. Szerinte a Mazsihisz-vezetők helyzetértékelése hibás, mert az országos főrabbi személye egyáltalán nem garantálja, hogy a szövetség visszaszerzi elvesztett pozícióit. Végül maga Domán főrabbi kérte, ha ilyen problémák merülnek fel, a közgyűlés ne tárgyalja meg ezt a témát, amit le is vettek a napirendről.

Zoltai Gusztáv a 2010-es zárszámadást szintén ismertette, mert korábban, a tavaszi hitközségi választások idején nem volt mód zárszámadó közgyűlést tartani. Gádor György, a Páva utcai körzet elnöke kérdésére Feldmájer elmondta, a Chábádnak egy készülő Talmud-fordításért, illetve -kiadásért adott a Mazsihisz 10 millió forintot. A kiadvány mindez idáig nem jelent meg, és ha a közeljövőben sem lát napvilágot, vissza fogják követelni a pénzt.

A 2012-es költségvetés tervezetnek ismertetésekor került terítékre a BZSH közgyűlésén is tárgyalt súlyos helyzet: az új járadékfelosztás. Zoltai ismét elmondta: a Chábád, azaz az EMIH (Egységes Magyar Izraelita Hitközség) járadékigénnyel lépett fel a Mazsihisszel szemben. Holott a hitközségi ingatlanok után fizetendő összegről utóbbinak érvényes szerződése van az előző Orbán-kormányval, amelyet jogtalanság egyoldalúan felbontani. A jelek szerint a jelenlegi kormány mégis erre készül. A Mazsihisz kész Strasbourgi elmentni, hangsúlyozta az ügyvezető igazgató, csak félő, mire odáig eljutnak, az egész intézményrendszer összeomlik.

A Mazsihisz kidolgozott egy vesz-

(Folytatás a 2. oldalon)

KÖZLEMÉNY

a CEEF program kritériumainak liberalizálásáról

A Claims Conference-nek a német kormánnyal folytatott tárgyalásai nyomán számos olyan túlélt fog jogosulttá válni a havonkénti támogatásra, akik eddig nem részesülhettek ebben a kifizetésben.

A tárgyalásokat megelőzően csak olyan túléltök voltak jogosultak havonkénti támogatásra a Claims Conference CEEF programjában, akik a náci korszakban legalább 18 hónapig voltak gettóban, bujkáltak vagy éltek hamis személyazonossággal. Ez a minimális üldöztetési időtartam része volt a német kormány által támasztott követelményeknek, és a Claims Conference éveken keresztül dolgozott ennek megváltoztatásán.

2012. január 1-jétől a gettó, bujkálás és hamis igazolvánnyal élt üldöztetési formák esetében a jogosultság megállapításához szükséges minimális időtartam 12 hónapra csökken.

A CEEF Alap kifizetései havi 260 euró összegűek azon holokauszt-túlélők részére, akik megfelelnek a fenti jogosultsági kritériumoknak.

Bővebb információ a CEEF jogosultsági kritériumokról a Claims Conference weboldalán található: www.claimscon.org

Továbbá, azok a 75. évüket betöltött túléltök, akik kevesebb mint 12 hónapig, de legalább 3 hónapig gettóban voltak, 2012. január 1-jétől speciális havi járadékra lesznek jogosultak. A járadék összege havi 200 euró lesz, ha a kérelmező a program egyéb kritériumainak is megfelel.

Az Article 2 Alap és a CEEF Alap összesen 3,5 milliárd dollár összegben teljesített kifizetéseket több mint 109 000 holokauszt-túlélő részére 1995 óta. Mindkét program a Claims Conference-nek a német kormánnyal folytatott intenzív tárgyalásai eredményeként jött létre.

A Claims Conference rendszeresen tárgyal a német kormány képviselőivel, hogy ezekben és más programokban változásokat érjen el, és további holokauszt-túlélőket kaphassanak kifizetést. A tárgyalások a kárpótlási programok kritériumainak kiterjesztését célozzák, azt, hogy egyre több holokauszt-túlélő üldöztetése kerüljön elismerésre, és növekedjenek a kifizetési összegek.

Az itt közölt információ nem tartalmazza a CEEF kritériumainak,

illetve ezek változásainak teljes és minden részletre kiterjedő leírását. A CEEF Alapok jogosultsági kritériumait a német kormány határozza meg. Aki korábban már beadott CEEF kérelmet, nem kell új kérelmet beadnia. Erről mindenkit személyre szóló levélben értesítünk.

Azok részére, akik a CEEF havonkénti juttatására eddig nem adtak be kérelmet, a kérelmezési nyomtatványt megküldjük.

CLAIMS CONFERENCE
BUDAPESTI IRODA
1054 Budapest, Tüskőry u. 3.
Tel.: 374-3078

Köszönet a közreműködésért

Dr. Vukovich Gabriella, a Központi Statisztikai Hivatal elnöke Zoltai Gusztáv üv. igazgatóhoz intézett levelében mond köszönetet a – Mazsihisznek a népszámláláshoz nyújtott segítségével. „Az adatok gördülékeny felvételében a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségével kialakított együttműködés komoly segítséget nyújtott a népszámlálás sikeréhez, amikor a Hitközség a híveket a népszámláláson való részvételre, a nem kötelezően megválaszolható kérdések rovatainak kitöltésére kérte, hiteles megszólalásával jelentősen hozzájárult a valóságot tükröző kép kialakulásához” – írja levelében a KSH elnöke.

A Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségének közgyűlése

Veszélyben a neológia!

(Folytatás az 1. oldalról)

forgatókönyvet: ha január 10-ig nem kapják meg a járadékot, jöcskán le kell faragni a kiadásokból. A minimális működést 175 millió forint már biztosítja, de jövőre jön a 2 százalékos áfaemelés, az infláció mértéke és az új energiaárak pedig még ismeretlenek. Kérdessé válhat a kórház, az iskola, az óvoda, az egyetem, a népkonyha, a rituális ellátás, a vidéki hitközségek működése. De bármi történjék, ígérte Zoltai, a vidéki hitközségek és a hitélet pénzéhez nem nyúlnak hozzá. Lehet viszont, hogy megszüntetik a BZSH középiskolai kollégiumát, a szociálisan rászorulóknak pedig majd lakbértámogatást nyújtanak. A tervben eleve nincs benne a 13. havi fizetés és a béremelés. Ha a Mazsihisz nem tesz le egy, a takarékoságát bizonyító dokumentumot az asztalra, 500 millió forintot vonnak el a Hitközségtől. Ez esetben olyan intézményeket kell megszüntetni, amelyek kevésbé fontosak a magyarországi zsidóság számára. Az EMIH nem ismeri el a magyarországi neológiát – ismételte Zoltai a BZSH-közgyűlésen mondottakat. Így a kóser vágást sem, Budapest, Debrecen és Szeged nagy konyháit is beleértve.

Az Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetem (ORZSE) juttatása évről

évre csökken, ami önmagunk felszámolásával egyenlő, folytatta az ügyvezető igazgató, hiszen így a magyarországi neológia szellemi utánpótlása sorvad el. Schöner Alfréd, az egyetem rektora felszólalásában ecsetelte: ők a legkisebb egyetem az országban, mindössze évi 180-200 milliós költségvetésből gazdálkodnak. Ebből fizetik az oktatókat, a munkatársakat, a hitéletet és egyebeket. Azzal, hogy a hitélet és a vidéki hitközségek életben tartása a legfontosabb, Schöner egyetértett, de ezekhez szerinte a pedagógiát és az egészségügyet is hozzá kellene venni. Az ORZSE több mint 20 rabbi helyett és kántort, szociális munkásokat adott a zsidóságnak, doktori iskolát alapított, kutatócsoportot szervezett a Mazsihisz segítségével. Ha a pedagógia kockán forog, az egész zsidóság léte forog kockán.

Zoltai Gusztáv arról is tájékoztott, hogy az EMIH bejárta a kormányhoz, sőt, rabbijuk a kormánybiztossal még Amerikába és Izraelbe is elutazott, hogy az ottani nagy rabbikkal mondassa ki a politikus füle hallatára: neológia nem létezik, és ők az „igazi” zsidók. Az ortodoxia, azaz a Magyarországi Autonóm Ortodox Izraelita Hitközség (MAOIH) ugyanúgy a szerződésbontás mellett van, mint az EMIH, sőt, ki akar lépni a Mazsi-

A Budapesti Zsidó Hitközség közgyűlése

Veszélyben a neológia?

(Folytatás az 1. oldalról)

fogják eldönteni, milyen területeken húzzák meg a nadrágszíjat. Ebben nem esik bele a hitélet, azaz a templomkörzetek működése és az idős-, valamint a fogyatékosotthon, hiszen lakóik rendkívül alacsony jövedelméből nem lehet a térítések összegét emelni. Az oktatási intézményekben azonban, mivel ők normatív támogatást kapnak, elképzelhetők a megszorítások. Keszler Gábor, a Számvizsgáló Bizottság tagja hozzátette: a 200 millió forintos tartalékhoz 2011-ben nem nyúltak hozzá, és nem szándékoznak hozzányúlni 2012-ben sem; ugyanakkor az egy évre eső,

csökkentett járadékkeret korántsem fedezi a hitéleti fizetéseket, azaz a rabbik, a kántorok járandóságát.

A problémák megoldására Lebovits Imre a magyarországi zsidóság összefogását sürgette. Feldmájer Péter, a Mazsihisz elnöke kifejtette, jelen körülmények között nehéz elképzelni bármiféle összefogást. Az EMIH (Chábád) szerint ugyanis a neológia nem létezik. Csak a kóser étkezésre az EMIH a maga számára 24 millió forintot, a MAOIH-nak szintén ennyit jelölt meg szükséges összegként. A „reformoknak” és a Mazsihisznek egy fillért sem, holott közismert, hogy a legnagyobb megrendelő, nagyságrendekkel megelőzve a többieket, éppen a Mazsihisz. De az EMIH nem fogadja el a neológia szerinti kóser vágást. Ha terveik valóra válnának, az tehát a neológia s egyben az önálló magyar zsidóság végét jelentené.

Mélyebben kellett volna foglalkozni az új egyházügyi törvény előidézte helyzettel – szölte hozzá ismét Heisler. Feldmájer Péter erre úgy tájékoztatót: tavasszal a Mazsihisz előjárása elmondta kifogásait a jogszabállyal kapcsolatban, de azt is megállapította, hogy az nem zsidóellenes.

A közgyűlés elfogadta a 2010-es zárszámadást, a 2011-es költségvetés eddigi végrehajtásáról szóló beszámolót, a 2012-es költségvetéstervezetet, valamint a BZSH három ingatlanjának elidegenítésére tett javaslatot. Keszler Gábor a Választási és Jelölő Bizottság elnökeként köszöntötte a közgyűlésbe pótválasztással bekerült küldötteket: Soós Istvánt, Budai Lászlónt, Kurucz Ákost, Rózsa Pétert és Heisler András.

A közgyűlés másik kiemelt témája, amelyet szintén Heisler javasolt tárgyalásra, a Kozma utcai temetőben történt visszaélés volt. Streit Sándor tájékoztatót a sajtóból szintén ismert esetről: augusztusban került fel a gyanú, hogy a temető igazgatója az intézmény irodájában vett át temetésekkel felmerülő pénzüsszegeket, ott állított ki fiktív igazolást az adásvételről, majd a pénzt nem fizette be a Síp utcában működő Chevrának. Holott szabály szerint az ügyfelektől csakis a Chevra jogosult a temetésekkel felmerülő összegeket elfogadni. Az igazgatót a BZSH felmentette, majd nyugdíjazta. Jelenleg az ügyben a rendőrség nyomoz.

Streit kijelentette: az ismertett módon kifizetett sírhely jogosan a tulajdonosé, az ügyfeleket nem érte kár. A sértett tehát a BZSH.

Ács Tamás javasolta, a Hitközség felhívás útján kérje mindazokat, akikkel a temető irodájában fizetettek ki költségeket, jelentkezzenek a BZSH-nál, illetve a Chevránál. Radnóti Zoltán rabbinak, aki részt vett a vizsgálatban, tíz név jutott a birtokába, több mint húsz eset, amelynek során összesen mintegy 10 millió forinttal károsították meg az embereket. Villányi András felhívta a figyelmet, hogy a nyilvántartásban szereplő sírkövek tűnnek el, és a sírkövyártást is ellenőrizni kellene. Radnóttal együtt sérelmesnek tartotta, hogy a temetői kertészek saját zsebre dolgoznak, holott a munkák megrendelését és kifizetését szintén az irodán keresztül kellene lebonyolítani. Jakal Zoltán csodálkozásának adott hangot, hogy a temető vezetője egyszerre volt a BZSH alkalmazottja és annak a sírköves cégnek a tulajdonosa, amelyik kizárólagosan dolgozott a Hitközségnek. Ez az összeférhetetlenség a BZSH felelősségére figyelmeztet – mondta. Streit Sándor ígéretet tett, hogy a körülményt alaposan ki fogják vizsgálni.

R. V.

MEGHÍVÓ

A Budapesti Zsidó Hitközség
a budapesti gettó
felszabadításának
67. évfordulója

alkalmából megemlékezést tart
2012. január 18-án (szerda)
10.00 órakor
a Dohány utcai zsinagógában

Beszédet mond:
Frölich Róbert,
a Dohány utcai zsinagóga
főrabbija

Énekel:
Szilágyi Gábor
kántor

A kegyeletes megemlékezésre
tisztelettel meghívjuk.

Streit Sándor Zoltai Gusztáv
Budapesti Budapesti
Zsidó Hitközség Zsidó Hitközség
elnök ügyvezető
igazgató

Felhívjuk férfi résztvevőink
figyelmét, hogy
a megemlékezésen fejedő
viselése szükséges.

Meghívó

Az Élet Menete Alapítvány és a Holokauszt Emlékközpont
tisztelettel meghívja Önt az ENSZ Holokauszt Emléknapi
megemlékezésére.

2012. január 27., péntek 11.00 óra
Helyszín: Holokauszt Emlékközpont
(IX. Budapest, Páva utca 39.)

67 éve szabadult fel az Auschwitz-Birkenau haláltábor.
Az ENSZ 2005. november 1-i határozatában január 27. napját
az Auschwitz-Birkenau haláltáborok felszabadításának
évfordulóját a Holokauszt Emléknapi napjának nyilvánította.
A Holokauszt Emlékközpont és Az Élet Menete Alapítvány
az idei évben ismét közösen emlékezik.

Az Élet Menete Alapítvány
holokauszt vándorkiállítás
2012 évi útját a Holokauszt
Emlékközpontban kezdi.

Beszédet mond,
közreműködik:

Őexc. Ilan Mor, Izrael Állam magyarországi nagykövete
Dr. Navracsics Tibor, miniszterelnök-helyettes (egyeztetés alatt)
Prof. Szita Szabolcs, a Holokauszt Emlékközpont igazgatója
Gordon Gábor, Az Élet Menete Alapítvány elnöke
Kézdy György, színművész
Gerendás Péter, előadóművész

A megnyitót követően tárlatvezetéssel várjuk Önt az Emlékközpontban!

EMLÉKEZNI ÉS EMLÉKEZTETNI, MINDANNYIUNK KÖTELESSÉGE!

A doktor Dány díszpolgára lett

Dány községe, amelynek nevét dr. Weisz Máttyás orvos, az ortodox hitközség egykori alelnöke szerint csak nagybettűvel szabad leírni, posztumusz díszpolgárrá választott két köztisztviselőt álló személyt, jó barátot, dr. Weisz Máttyást és Kozár Gyula katolikus plébánost. Azon indokkal, hogy mindketten mindent megtettek azért, hogy élhető körülményeket teremtsenek az elmaradott településen. Mint a doktor többször is mondta, nem volt nehéz megszerezni a dányiakat, csak meg kellett ismerni őket. A Margit parkban rendezett meleg hangú ünnepségről DVD-lemez készült. Nem mindennapi dolog, hogy a hálás utókor előítéletek nélkül ismeri el igaz embereinek áldásos tevékenységét.

Gödör Lajosné polgármester elmondta, hogy egy filmvetítésen látta a két jeles személyiséget, az orvost és a papot egymás mellett állva, egymást segítve, vállalva a nehéz időkben, az ötvenes években – de később is sokat tettek a településért, és rászolgáltak az elismerésre. Akkor érezt meg benne az elhatározás a díszpolgárság adományozásáról. A visszhang pozitív volt, de őszintén szólt arról is, kapott olyan e-mailt,

amely az újragondolást javasolta. Ennek ellenére az önkormányzat elé terjesztette javaslatát. Igen lelkesen és egyhangúlag támogatták az elképzelést. Hosszan sorolták a két jelölt érdemeit, már-már anekdotába illő cselekedeteiket. Kozár Gyula nevét viseli a helyi néprajzi múzeum, dr. Weisz Máttyással együtt megérdemlik a díszpolgári címet. Bibliái idézetekkel gazdagított ünnepi beszédet Gádor András intézett a község megjelent lakosaihoz. Mindennek megvan a maga ideje, ahogy ez a Prédikátor könyvében áll. Most jött el az igazság pillanata, hogy az elismerésre érdemeseknek meglegyen a jutalmuk. Előbb a Kozár Gyula esperes plébános díszpolgárságát igazoló oklevelet vehették át a hozzátartozók.

Dány község festőművésze, Fazekas Tibor sokatmondó alkotásán az ünnepelt és a község is látható, s egy kártya is van a képen.

Majd Weisz Máttyás érdemeit az utód, dr. Kemény András vázolta. Elmondta, milyen is volt a helyzet, amikor a doktor Dányba érkezett, ahol nem volt vízvezeték, áramszolgáltatás, ismeretlen kelléknek számított a télikabát, a gyermekhalandóság kritikus méreteket öltött, a babona és a ja-

vasasszonyok gyógyító erejében bízott a lakosság. A harmincas években, mikor orvosa lett a falunak, szinte azonnal jelentkeztek az eredmények, amit a statisztika igazol. A fejlődést feltétlenül látni kell. Ma négy orvos és három asszisztens gyógyítja a lakosság egészségét. Dr. Varró Sándor, az orvos fia Kanadában élő húga nevében is megköszönte a szépen rendezett ünnepséget. Bár mint mondta, nem szokott a nyilvánosságba, de apjáról mégis szólni kell néhány szót. Kereskedőcsaládból származik, szűkös körülmények között éltek, mégis tanították gyermekeiket. Weisz Máttyás az orvosi egyetemet Pesten kezdte el, de a numerus clausus miatt Pécsen folytathatta csak a tanulást. Éppen 1925-ben, a nagy válság idején végzett. Álláshoz jutni lehetetlen volt. Hogy ne essen ki a gyakorlatból, ingyen végzett munkát Pesten a Rókusban, sok más rezidenssel együtt. Még nyáron is mentek volna havat lapátolni, ha lehetett volna. Hallotta, hogy Isaszeg és Zsombor között egy kicsiny községben, Dányban nincs orvos. Magánrendelőt lehetne nyitni. A nyomor közepén ez rizikós vállalkozás volt. De a dányiak befogadták. Tudta, kitől szabad pénzt elfogadni, kit kell inkább segíteni és ingyen kezelni.

Endre László szolgabíró vad körülmények között kitiltotta, ahogy nevezte, a zsidó kuruzslót. A dányiak melléálltak. 1500 aláírással – talán nem is volt több lakója a községnek – követelték praxisának folytatását. A vészkorszakban az orvost is elhurcolták. Elvesztette feleségét, kislányát, fél szemét. Mégis hívásra visszatért Dányba mint tanácsstag, ami a mai önkormányzati képviselőnek felel meg. Néhány tette közül a társával, elsősorban szellemi és – legyünk őszinték – kártyapartnerével, a nagy műveltségű Kozár Gyula lelkéssel igyekeztek a derék dányiak életkörülményeit javítani. Kozár Gyulát később rosszindulatú emberek áthelyezték, de a barátság közöttük akkor is megmaradt, számos esetben felkeresték egymást. Amikor a doktor nyugalomba vonult, részt vett az ortodox hitközség irányításában. A Visegrádi utcai kis zsinagógában előimádkozott, tórárt olvasott. Mivel utóda Dányon nem akadt, még idős korában is lejárt, gyógyított, amíg csak élt. Temetésére 300-an utaztak fel a községből. Kortársai nem felejtették el, sőt a fiatalokkal is tudatják, mit köszönhetnek egykori doktoruknak és Kozár lelkipásztoruknak. Most tiszteletreméltóan a díszpolgári címmel ki is fejezték ezt.

D. G.

Fióka Iskola- előkészítő a Wesselényiben

A leendő elsős tanító néni hívja azokat, akik már várják az iskolát, és azokat is, akik még nem! Sokat fognak játszani, mozogni, rajzolni, énekelni, számolni.

Nem írni, olvasni tanulunk majd (ahogy sok előkészítőben zajlik), hanem az ahhoz szükséges képességek és készségek fejlesztése, magabiztos használata a cél, ami a sikeres iskolakezdést segíti.

Fejlesztési területek: szem-kéz koordináció, finommotorika, vizuális differenciálás, auditív differenciálás, oldaliság, dominancia megerősítése, verbális képességek, anyanyelvi fejlesztés, ritmusfejlesztés.

A foglalkozások időpontja: **csütörtökönként 15.00–15.45-ig.**

Információ: **tel.: +36-1-322-2843, info@aai.co.hu**

Róbert Péter

Tallózás egykori zsidó újságokban

Humanista zsidószemlélet (4.)

Aki kellő figyelemmel olvasta előző beszámolóinkat, az bizonyára emlékszik a nagy német humanista tudós, jogász, filológus, filozófus és teológus, a reformáció egyik előkészítője, Johannes Reuchlin nevére. Tettei alapján a „barát”, azaz a filozofemita jelzővel is megistehetjük. Már csak azért is, mert kortársai viszont ezzel vádolták. Ezt igazolhatják zsidó mestereihez fűződő baráti kapcsolatai is, irántuk érzett és véka alá nem rejtett tisztelete, az ügy érdekében tett vállalásai, bátor kiállása a klasszikus héber nyelv és irodalom mellett. 1510 körül belekeveredett egy olyan vitába, mely a zsidóság szent iratai körül bonyolódott, és amely odáig fejlődött, hogy ellenségei inkvizíciós eljárás fontolgattak ellene. Elkötelezettségét a kereszténység ősforrásaként tisztelt héber nyelvű irodalomért vállalta, védelmére kelt, harcolt magával a császárral is, hogy a héber nyelvű iratok megsemmisítésének gonosz és ostoba tervét megghiúsítsa.

Idézve Katzburg Ilona nagyszerű tanulmányából, mely a Libanon című zsidó tudományos és kritikai folyóirat 1938. május-júliusi számában jelent meg, előző ismertetőnkkel azzal fejeztük be, hogy „ellenfelei részéről hamarosan felhangzott ellene a judaizmus vádjá”, és hogy egy bizonyos Pfefferkorn nevű kitért zsidóval lezajlott nyilvános hitvitájának a vad szerint minden „felelete a kereszténység ellen irányuló nyílt támadás” volt.

Katzburg Ilona azonban legnagyobb csodálkozásunkra így folytatja: „Pedig filozofemitaizmussal alaptalanul vádolták Reuchlin. Bizonyos kettősség jellemzi, az a hagyományos dualizmus, mely az ókori görög-római írók óta kísért az irodalomban.” Reuchlin élettörténetét, egyéniségét és tudományos munkásságát vizsgálva, elhelyezve ezeket saját korának és társadalmának környezetében, arra a meglepő következtetésre jutunk, hogy Reuchlin teljességgel különválasztotta a mindennapi életben megtalálható zsidó embereket attól az elvonatkoztatott népcsoporttól, melynek nyelvét és irodalmát tanulmányozta. Az egyistenhit szent hagyományának hordozóját látta a zsidóságban, annak a hitnek a hordozóját, melyből a kereszténység kinőtt. Hálás volt nekik, hogy az emberiség közös kincsét, a Bibliát a maguk körében hamisítatlanul megőrizték, áptolták és továbbgondolták, biztosítva ezzel a keresztény kultúrkör folyamatoságát és önazonosságát. Ebből a hálából és tiszteletből azonban „keveset jutott kora zsidóságának, s kevés kivételtől eltekintve még kevesebb azoknak az egyéneknek, akik ezt a közösséget alkották”. Katzburg véleménye szerint a harc nem a mindennapos előítéleteivel folyt, sokkal inkább elvi viták, világnézetek, gondolati rendszerek küzdöttek egymással. A skolasztikus keresztény gondolkodás került szembe a humanizmus gondolkodási modelljével, kifejezésbeli lehetőségének gazdag tárházával.

A történelemben nem szokás fikciókat felállítani, most az egyszer kivételt teszünk. Egy jobb korban Johannes Reuchlin bizonyosan nyíltan vállalta volna filozofemitaizmusa. Akkor a józan ész kíváncsi szerinti is fontosabb volt számára vállalt feladatainak elvégzése, mint elégni az inkvizíciós máglyán. És mert nem volt gyáva, a támadásokra az Augenspiegel című szatirikus füzet kiadásával válaszolt, melyben a humanizmus álláspontjait foglalta össze. A pert 1512-ben Rómában elvesztette, az inkvizítor Jakob van Hoogstaaten az Augenspiegel elkobzásra ítélte. Katzburg leszögezi, hogy ebben a perben nem a zsidók lettek a perveztesek, még csak nem is maga Reuchlin, hanem a humanista népes tábora, akik „a gondolat szabadság ügyét védelmezték a katolikus egyház fóruma előtt.” A humanista tábornak „Európa minden részében voltak katonái, akiket fegyverbe szólított a nagy humanista közösség. Nem harcoltak valószínű fegyverekkel, hanem a gondolat és az írás mindenható eszközeivel. A hírszolgálat szerepét a levél látta el, akárcsak az antik világban. Levélben szerettek tudomást a »nagy per« újabb állomásairól, és ugyancsak levélben fordult mindenki Reuchlinhoz, aki a szólásszabadság ügye mellett akart állást foglalni” – írja Katzburg Ilona.

Tanulmányában jelentős teret szentel Erasmusnak. Elmondja, hogy Erasmus és Reuchlin kapcsolatáról nem sokat tudunk. Egyetlen személyes találkozót jegyzett fel a tudománytörténet a két humanista között, ez sem mondható jelentősnek. „...a szabad gondolat ügye volt az egyetlen cél, ami Erasmus szerint kitöltheti a gondolkodó ember életét.” A reuchlini „nagy pör”-ben nem vállalt szerepet, a figyelmes szemlélő hangján, levélben közölte Reuchlinnal észrevételeit.

Erasmus leírja, hogy barátaival nem tudták nevetés nélkül részletezni Pfefferkorn vádjait („iam risum tenere non potui”). Amikor pedig Reuchlin védőbeszédére került sor, úgy tűnt neki, mintha egy ellenségei felett diadalt arató hadvezér győzelmi beszédét hallaná ki a sorok közül...

„Harcról azonban a valóságban tudni sem akart. Reuchlin részéről sem helyeselte, hogy túlságosan belevetette magát a küzdelembe.” Erasmus irtózott a háborútól még a szellem területén is. Vallotta, hogy csak azok előtt kedves a háború, akik még meg nem tapasztalták. Visszairadt a nagy tettektől, a hősiességtől, mert tudta, hogy ezek nemcsak építenek, hanem rombolnak is. „Megmaradt a régi katolikus egyház hívének, miközben ő volt az, aki annak tekintélyét leginkább aláasta. Megtagadta a reformációt, melynek ő volt az értelmi szerzője” – bontolgatta a kérdést Katzburg Ilona 1938-ban. Erasmus „Reuchlintól is megvont minden szellemi támogatást, amikor látta, hogy a végletes indulatok mind nagyobb és nagyobb hullámokat korbácsolnak fel körülötte, és higgadt belátásnak nincs helye többé”.

A héber stúdiumok, melyekből Reuchlin kiindult és oly messzire érkezett, Erasmus világában, érdeklődési körében nem kaptak központi helyet. Ágoston-rendi szerzetesként lételeme volt a Biblia, melynek tanulmányozása közben elengedhetetlennek bizonyult a héber nyelvvel való találkozás. A göröggel egy időben kezdett el héberül tanulni, de miközben görög tudásával csúcspontot döntött, a hébert még a szöveg tanulmányok megkezdése előtt abbahagyta. Reuchlinhoz írott levelében beszámol róla, hogy ez az a terület, mely fehér folt maradt életében. Jó példa erre, hogy az Újszövetség új, kritikai kiadásában előforduló héber szövegek lektorálásához Erasmus nyomdász, Frobenius a híres svájci jogász, vallásreformátor és teológus, Johannes Oecolampadust (1482–1531) kérte fel, mert maga Erasmus nem vállalta.

Katzburg szerint Erasmusnak a héber nyelvtől való távolmaradása mögött nem állt elvi megfontolás. Hozzáteszi még, hogy ő is tisztelte a homo trilinguis ideálját, sőt, egy collegium trilingue alapítását tervezte, ahol a három nagy holt nyelvet, köztük a Biblia nyelvét is tanították volna. Aldus Pius Manutiuszal (1449–1515), a híres velencei Aldine Press kiadó alapítójával is tárgyalt héber és arámi nyelvű irodalom kiadásáról. Katzburg úgy véli, hogy Erasmus a latin – melyet szinte anyanyelvének tekintett és egész életében beszélt – és a görög – „melyhez ugyancsak kevesen értettek jobban kortársai közül” – irodalmat féltette a héberrel szemben. Nemcsak a két nyelv tekintélyét érezte veszélyben forogni, de úgy vélte, hogy a héberrel való foglalkozás e kettő rovásra történne.

Erasmus levelezéséből azonban megismerhetünk egy másféle zsidósgépképet is. Azt, melyet a zsidó származású Paulus Ritiustól a zsidóság szellemi struktúrájáról kapott.

(folytatjuk)

Magén István

Az elfelejtett Dörmögő Dömötör

Sebők (született Sternfeld) Zsigmond Párkányban (egy adatok szerint Párkányánán) született, szegény zsidó családban 1861. szeptember 22-én, tavaly 150 éve. Az esztergomi gimnázium elvégzése után jogásznak készült, de később a pesti műegyetemen természettudományokat, a bölcsészkaron pedig filozófiát hallgatott. Apját korán elvesztette. A sokgyermekes családot édesanyja tartotta el egy falusi bolt jövedelméből. 1895-ben feleségül vette Rákosi Erzsébetet, az író, újságíró Rákosi Jenő unokahúgát. Újságírói vonzalma hamarosan a hírlapírói pályára vitte őt. 1880-ban a Független Hírlap és a Fővárosi Lapok, 1882-ben a Pesti Hírlap munkatársa lett. Cikkei jelentek meg az Esztergom és Vidéke hasábjain, később bécsi és berlini újságokban is publikált. 1884-től a Szegedi Napló, 1887-től ismét a Pesti Hírlap, 1892-től a Budapesti Hírlap belső munkatársa volt. Országgyűlési tudósításokat közölt, és mint a tárcarovat vezetője elbeszéléseket, csevegést, könyvismertetést, gyakran vezércikket írt. Munkásságára nagy hatással volt Mikszáth, akivel személyes jó barátságot kötött, de példaképe lett Jókai Mór is.

1909-től Benedek Elekkel együtt a Jó Pajtás c. gyermeklap alapítója és szerkesztője. Ez a „képes gyermeklap” valóban pajtása lett néhány gyermekgenerációnak! Pósa Lajos Én Újságom című gyermeklapjának egyik szerkesztője volt. Utóbbi népszerűségére jellemző, hogy később, 1931-től, miniszteri rendelet kötelezte az elemi iskolai könyvtárakat beszerzésére. Ahogy a vers mondta:

„Itt van, itt az Én Újságom
Csakhogy itt van, régen várom
Napkeletről tündér hozta,
Ez aztán a kedves posta!”

Rendes munkatársa volt továbbá az Új Időknek (többnyire Keve álnév alatt), az Esti Újságnak, és rövid időre a Magyar Hírlapnak. Rákosi Viktor Kakas Márton c. életrajpának segédszerkesztőjeként is dolgozott. Első könyve Alakok címmel látott napvilágot 1887-ben. Novellái a Magyar Géniusz oldalain (1892–1903), az 1890-ben induló Hétben, az Új Időkben jelentek meg. Gyakran publikált Colon, Plautus, Servatius, Plubius néven, de Nádi Hege-dűsként és Zsiga bácsiként is ismerték. Pályafutása alatt közel hatvan művét adták ki. Sebők Zsigmond a magyar gyermekirodalom nagy alakja volt: ő teremtette meg Dörmögő Dömötör, Zebulon és Dorka, Róka Miska, Malac Misi feledhetetlen alakjait, akik egyúttal honismeretet is közvetítettek. „Ők” azok a mesefigurák, akik írójukat a gyermekirodalom legjobbjai közé emelték. Mackó úr kalandos utazásait megelevenítő könyvei évtizedeken át voltak a gyermekek kedvencei.

Sebők Zsigmondnak része volt abban, hogy a gyermekirodalom átlépett a 19. századi mesegyűjtés korán, és megszületett az ennek a korosztálynak szóló önálló műfaj.

Deésy Alfréd 1920-ban filmet készített Mackó úr kalandjai címmel. 1891-ben a Petőfi Társaság, 1892-ben a szegedi Dugonics Társaság, 1904-ben a Kisfaludy Társaság választotta Sebőköt rendes tagjai sorába. Szülőföldjén is emlékeznek rá: 1998-ban Párkányban emléktáblát helyeztek el, Nánán pedig 1999-től évente mesemondó-találkozót rendeznek az író tiszteletére. Sebők Zsigmond halála 20. évfordulóján, 1936-ban szobrot emeltek Budapesten, melyet eredetileg a Lukács fürdőnél állítottak fel. 1970-ben aztán átvitték a Vár alatt lévő Európa parkba, ahol most is látható képzeletének legendás szüleménye, művészi formába öntve. Maugsch Gyula alkotása Mackó úrfit ábrázolja Róka komával, a talpazaton pedig a következő felirat fut körbe: „Emlékezzél Sebők Zsigmondra, Mackó úrnak, a gyermekek barátjának megteremtőjére.”

Sebők Zsigmond idén 96 éve, 1916. június 4-én halt meg Budapesten. Párkányi rokonainak nevei a vészkorszak áldozatainak helyi emlékművén, a Duna partján olvashatók.

Sacks főrabbi találkozója a pápával

XVI. Benedek fogadta Jonathan Sacksot, a Brit Nemzetközösség Egyesült Zsidó Kongregációinak főrabbiját, aki előadást tartott a Pápai Gergely Egyetemen „Európa elvesztette lelkét?” címmel.

A Vatikáni Rádiónak nyilatkozva a főrabbi felidézte az apostoli látogatást az Egyesült Királyságban, amikor a nem keresztény felekezetek képviselőinek találkozásán köszöntötte a Szentatyát.

Az audienciáról szólva a főrabbi hangsúlyozta: aggodalmunknak ad-

tikus erős vallási hittel rendelkezik, de nehéz pontosan tudni, hogyan teremtsen kapcsolatot a két aspektus között. Azért jött el a pápához, mert azt gondolja, fontos lenne, hogy a zsidó és a keresztény véleményt meghallgassák az emberek. Nem kellene alulértékelni befolyásukat.

Ez egészen világos volt az egy évvel ezelőtti nagy-britanniai látogatás során, amely meglepően nagy érdeklődést keltett. Mindenki egy rendkívül udvarias és lelki embert látott a Szentatyában, egy valódi szentet. Ez

A képen Arthur Schneier New York-i főrabbi pápai audiencián

tunk hangot mindketten Európa lelkületével kapcsolatban. Zsidó-keresztény alapokra épült ugyanis a kontinens, ahogy a piacgazdaság is. A szakértők csodálkoznak azon a tényen, hogy Kína, amely sokkal fejlettebb volt a Nyugatnál a XV. századig és számos találmányt sokkal előbb létrehozott, mégsem tudott piacgazdaságot vagy demokratikus társadalmat kialakítani, illetve nem ment végbe ipari forradalom az országban. Számos szakértő véleménye megegyezik abban, hogy a Nyugat és Kína közötti különbség éppen a zsidó-keresztény örökséggel magyarázható.

Azzal a kérdéssel kapcsolatban, hogy a különböző vallások híveinek egyre többet kell-e küzdeni jogaiért, hogy részt vegyenek a közvitákban, Sacks főrabbi megállapította: a zsidó közösség nem érzi magát peremre szorítottnak. Egyre többen járnak zsinagógába, egyre több szülő szeretné gyermekeit zsidó iskolákba küldeni. Növekszik az a benyomás, hogy valami hiányzik a laikus kultúrából, miszerint az vagyok, aki költ és vásárol, helyett, aki valójában vagyok. A szülők elkezdtek hangoztatni: „Nem ezt akarjuk gyermekeinknek. Azt szeretnénk, ha megismerkednének egy ősbib és szélesebb körű örökséggel.”

Jonathan Sacks sokat írt a spirituális értékek elvesztése és a jelenlegi gazdasági válság közötti kapcsolatról. Álláspontja szerint a hitnek a modern világban nincs ugyan hatalma, de nagy befolyása van. Ma a politika a hatalomra összpontosít. A politikusok és a vallási vezetők teljesen eltérő univerzumokban élnek. Számos poli-

nagyon erős hatást eredményezett. Igaz tehát, hogy a vallás nem része a politikai arénának, de én örülök ennek. Nem kell politikai hatalomra törekednünk – fogalmozott Jonathan Sacks főrabbi. Inkább az emberekhez akarunk szólni, amikor arra gondolnak: Milyen választ akarok adni az élet értelmére? Milyen értékrendszert akarok adni a gyermekeimnek? – zárta a Vatikáni Rádióknak adott interjúját Jonathan Sacks, a Brit Nemzetközösség Egyesült Zsidó Kongregációinak főrabija a pápai audienciát követően.

(Forrás: Radio Vaticana)

Örvénylő forma- és színekavalkád

Dan Reisinger a Zsidó Múzeumban

Az izraeli iparművész, a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem címzetes egyetemi tanára önálló kiállításának megnyitóján járva igazi látványkuriózumban lehetett részük az érdeklődőknek. Az eddig nagyközönség elé nem került logó- és csomagolás-terveken túl a falakon lévő plakátok tömören fejezik ki mindazt, amit a művész megálmodott, láttatni kívánt. Örvénylő forma- és színekavalkád, szemet vonzó mértani test-idomok tárulnak a látogató elé.

A lépcsőn feljutva, a tévé képernyőjén egy interjúfilm keretében megjelenik Reisinger születési helye, Magyarokizsa, majd munkásságának különféle állomásairól beszél.

Felfedezésre vár például a Maccabi játékokra, a Csernobil 25. évfordulójára készült alkotás, vagy akár a képi felhívás az orosz kormányhoz a zsidó kivándorlás engedélyezésére (1969).

A nagyteremben kinetikus tervek, izraeli színházi események plakátjai, vonalas grafikák, kézzel festett művek, kollázsok, a városjegyeket magukon hordozó El Al-logók tekinthetők meg többek között. Leg-

végül képzőművészeti különlegességek, s egy tárlóban Reisinger gyermekrajzai láthatók, s egy ún. öröknap-tár-sorozat. Ebben a helyiségben vannak utalások az alkalmazott színek kialakulására is.

A kiállítás megnyitójának alkalmával a múzeum igazgatónöje köszöntötte a művészt és családját, a szakma prominenseit, az alkotókat. Bendzsel Miklós, a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalának elnöke beszédében egyebek mellett elmondta: Dan Reisinger életművének koloritját (színvilágát) – a művész szavai szerint – a sárga csillag, a vörös zászló és a kék égbolt jelölte ki. Szellemi öröksége, generációk tehetsége segítette a fiatal állam kulturális és közösségi életének a szó minden értelmében való „megszinesítésében”; az ifjúság éles szeme, lendülete és teherbírása mellett a pártoló bizalom támogatta örökbecsű alkotások létrehozásában. A sajtótörténeti és színházi, a nagyipari és kereskedelmi megbízatások heve, lelkesítetttsége mögött azonban egy másik, elháríthatatlan kihívás győtrő, nehéz feladatát is magára vette. A tanúságtétel, a holokauszt emlékezéssel és kegyelettel való méltóságteljes megidézése olyan életteher, amelynek csak kegyelmi állapotban lehet megfelelni. Hazát építeni csak a közös múltnak adózó lélekkel és tettekkel lehetséges.

A művész néhány mondatban közzönetet mondott mindazoknak – Hóvári Jánosnak, Magyarország korábbi izraeli nagykövetének, Peremiczky Szilviának, a múzeum igazgatónöjének, Rusznák Rita kurátornak és Stefanits Istvánnak –, akik megálmodták és megvalósították mindazt, ami látható, akik munkájukkal, ötleteikkel hozzájárultak a tárlat létrejöttéhez, majd egy 2006-os, több országban is bemutatott vándorkiállításról beszélt. Elmondta, művei professzionális üzenetet hordoznak, a látogató szívéhez igyekeznek férközni.

Dan Reisinger alkotásai 2012. január 12-éig tekinthetők meg a Magyar Zsidó Múzeumban.

G. J.

Hazárdjáték

Jancsi unokatestvérem sajnos visszaadta lelkét az Örökkévalónak pár évvel ezelőtt. Temetése sem úgy zajlott le, mint ahogy ő akarta volna. Váratlanul, aránylag fiatalon ment el, nem volt alkalma intézkedni a továbbiakról.

De ne a tragédiával kezdjük. Sokkal kellemesebb visszagondolni szebb napokra. Édesapja, szeretett nagybácsim, Győrben született. Jancsi ott jött világra. Az első alkalommal, amikor nagybácsimat a piacon lezsídták, mert aludni merészelt, becsomagolta két bőröndjét, megkérdezte az utazási irodában, hol van a legmesszebb hely a világon Győrtől. Ez 1939-ben történt. A válasz Ausztrália volt.

Így a nagybácsi eladta házát, szekerét, a pólyás Jancsit is előkészítette a hosszú utazásra, és még időben elhagyta szülővárosát.

Ez idő tájt antiszemitizmus járta át az egész világot. Sehol, senki sem örült egy zsidó menekültnek. Így nagybácsim megérkezése alkalmával letagadta, hogy zsidó, és mint anglikán kezdte új életét.

Pár évre rá Magyarország hadat üzent a szabad világnak, és Ausztráliának is. Mint ellenséges ország szülötte, nagybácsim kétszer egy héten el kellett menjen a rendőrségre bebizonyítani, hogy itt van, és ártatlan a bolond háborúban. Mivel az ausztrálok rendes, türelmes emberek, megállapodtak a végén, hogy ezt el lehet intézni telefon útján is.

Gyereke szigorúan járt keresztény hittanra. Vasárnapoként misére ment. Egy hosszú kaland, amíg megtudta, hogy tulajdonképpen ő zsidó.

Ez úgy történt, hogy unokabátyja megérkezett Izraelből.

Ez én voltam. Attól kezdve felfordult a rend. Peszachkor ő mondta a mánistánát, a fején kipálta. Az újév is más dátumot kapott, és jom kippurkor bőjtölni kellett.

Mivel ezekben az időkben tört ki a jom kippuri háború, körüljártam a családot, pénzt gyűjtöttem hazámnak, és persze ebből Jancsi sem maradt ki.

Jancsi első felesége keresztény volt. Két gyerek született a házasságból, és a mama meglógott gyerekek nélkül valahová Európába. Jancsi újraházasodott, szintén nem zsidóval, de legalább övele együtt maradt haláláig. Megváltoztatta baráti körét, ahol mostantól kezdve csak zsidók voltak. Amikor nagybácsim meghalt, engem kért meg, hogy mondjam el a halottak utáni imát héberül.

Kívánságát természetesen teljesítettem.

Úgy látszik, az Örökkévalónak még nagy tervei voltak. Jancsi lánya egy ortodox zsidó családba ment férjhez. Mivel nem számított zsidónak, be kellett térnie, amit végrehajtott a törvényeknek megfelelően.

Végre visszakaptuk a miénket, az ő gyermekei, unokái mind zsidók lesznek.

Sajnos Jancsi temetésén nem vehettem részt. Felesége úgy döntött, hogy mivel egyszer ő mellette akar majd fekvődni, keresztény temetőbe legyen eltemetve. Nekem ez nem tetszett, érveltem, vitatkoztam, a végén ők győztek, én veszítettem.

Mert ez úgy van, kedves olvasó, hogy zsidónak lenni a száműzetésben hazárdjáték.

Néha nyerünk – néha veszítünk.

Singer Arje
Sydney

Halál a görbeorrúakra! Ehhez jön még a karikatúra, plusz húszezer néző. Ezúttal a lengyelországi Rzeszówban vagyunk, egy futballmeccsen. A nyomasztó lezárult, három ember felfüggesztett börtönbüntetést kapott.

Megnyílt a Mugrabi-feljáró

Ismét megnyitották a Nyugati Fal előtti térségről a Templomhegyre vezető Mugrabi-feljárót, ezúttal egy állandóan készenlében álló tűzoltóautóval az építmény közelében.

A jeruzsálemi önkormányzat a tűzveszélyesnek ítélt feljárót a közeljövőben tűzálló réteggel vonatja be. A munkák alatt a feljáró időre zárva lesz a Templomhegyre látogatni kívánó nagyközönség számára.

Jordánia üdvözölte a lépést, és azt saját tiltakozása sikerének tulajdonította.

Haniyje „felszabadítana”

Ismail Haniyje, a Hamasz gázai kormányfője a szervezet megalapításának 24. évfordulóján tartott tömeggyűlésen beszédében kifejtette: a fegyveres harc az egyetlen mód „a palesztin föld felszabadítására a tengertől a folyóig”.

Tenger alatt a Földközi-tenger izraeli szakaszát, folyó alatt a Jordánt érti, amely föld szerinte és a muszlim világ szerint a palesztin-arab nép jussa, teljes egészében.

„A beleegyezés a Gázai övezet, Ciszjordánia és Kelet-Jeruzsálem területén megalakítandó palesztin államba nem számít lemondásnak a céljainkról” – biztosította hallgatóságát.

„A palesztin menekültek visszatérése szent ügy, senkinek nem áll jogában arról lemondani” – hangoztatja. Ez alatt az 1948-ban az éppen kiáltott zsidó állam ellen indított és elvesztett háború következményeként elmenekült mintegy 600 ezer arab ma élő mintegy 4 millió, különböző arab államokban, nagyrészt menekülttáborokban élő leszármazottjainak visszatelepítését érti Izraelbe és a Palesztin Autonomia területére.

Haniyje felkérte az arab államok vezetőit, hogy alakítsanak hadsereget Jeruzsálem és az al-Aksza mecset felszabadítására.

Salit-ügy: további terrorista szabadon

A Gilád Salit kiszabadítását lehetővé tevő egyezmény értelmében Izrael a napokban 550 palesztin foglyot adott át a Hamasz képviselőinek. Ez volt a terrortevékenységet fegyveres harcban tartott terroristák második csoportja. Izrael összesen több mint ezer, főleg palesztin arab fogoly szabadon bocsátásába egyezett bele egyetlen elrabolt tizedes engedéséért cserébe.

A börtönhatóságok már közzétették a névsort. Izraeli polgárok 48 órán belül fellebbezhetnek a szabadon engedés ellen. A második csoportban nincs olyan személy, aki tevőlegesen vett volna részt gyilkosságban, de terrorakciókban segítők találhatók köztük.

Izraelföld és Izraeli Állam – mi a különbség?

Egy ideje folyik a vita a nemzeti vallásos, az ultraortodox vallásos és a világi (nem vallásos, vagy éppen hogy halvány hagyományörző, vagy csak hagyománytisztelő) rétegek, illetve ezek hangadói között.

A tévéhíradók, a napi sajtó, az izraeli és külföldi zsidó és nem zsidó, de Izraellel foglalkozó blogok a mostanában megmutatózó belpolitikai feszültséggel foglalkoznak.

A feszültséget a 67-es határok mögött élő zsidó lakosság és a kormány (nem csak az ő számukra) népszerűtlen intézkedései és az ott élők erre adott reakciói generálják. A Jordán nyugati partjáról van szó, amit héberül Jehudá v'Somron (Júdea és Szamária), angolul West Bank, a magyar sajtóban Ciszjordánia néven neveznek.

Az 1967-es hatnapos háború során Izraelhez került, Izrael jórészt zsidók

Hírek Izraelből

lakta területére benyúló, addig Jordánia megszállása alatt álló 5640 km²-es terület-zsákról van szó.

A Biblia korabeli zsidó városok – Hebron, Betlehem, Söchem, Bét-Él, Jerikó, és persze Jeruzsálem óvárosa és keleti negyedei – helyén, de sehol sem az ott élő arab lakosság helyébe megtelepedett zsidó lakosokat illetik a mitnachlim, angolul settlers, magyarul telepesek kifejezéssel.

Ma ezen a területen – beleértve a vegyes lakosságú Nagy-Jeruzsálemet – több mint 300 ezer zsidó lakos él.

(Az ugyancsak 1967 júniusában elfoglalt Gázai övezetből a sok katonai és polgári áldozatot követelő terrorakciók után 2005 nyarán Ariel Saron akkori kormányfő kiköltöztette az ott lakó 9000 főnyi zsidó lakosságot. Gáza azóta a terrorizmus melegágya. Egy, a terror számára igen nagy sikert hozó katonarablás és szűnni nem akaró rakétatámadás-sorozat bizonyítja a visszavonulás kontraproduktív voltát.)

A lakosság egy része történelmi küldetést vállalva, a 67 utáni izraeli kormányok segítségével elkezdte benépesíteni az ősi-új területeket. Az akkori eufória szinte az egész lakosságot magával ragadta. Ebből 44 év után kevés maradt. A ma itt élőknek csak egy része vallja a „pionír” telepes életformát, él elektromos kerítésekkel, fegyveres őrséggel őrzött falvakban. Közülük kerülnek ki a forrófejű fiatalok, akik kétségbeesetten védelmeznék az izraeli katonaság ellen is „partizán” módon felépített úgynevezett előőrseiket, amelyekből később önálló falu lehet. (A legutóbbi idők vitái és összeütközései, a bal- és jobboldalról egyaránt jövő felelőtlen megnyilatkozások egy hatósági lebontási határozattal állnak kapcsolatban.)

A Nyugati Parton élők többsége Jeruzsálem északi, újonnan épült nagyvárosias kerületeiben lakik, vagy a 67-es határtól nem messze, de azon túl épült városi közösségekben. Ennek a lakosságnak a zömét az olcsó telekárak vonzották ide. Sok ilyen települést a cionista elvek iránt közömbös, sőt, itt-ott azzal ellenséges szemléletű sokgyermekes ultraortodox családok népesítenek be.

Más, a Területeken épült helységeken világi, nem vallásos izraeliek

lagnak. Jórésztük ugyancsak az olcsóbb lakásáruk miatt vállalta a nem egészen veszélytelen mindennapos utazást a Tel-Aviv vagy Jeruzsálem környéki munkahely és saját, arab falvakkal körülvett lakhelye között. E rétegben nagy számban vannak jelen az orosz anyanyelvű izraeliek, illetve leszármazottaik.

A belső és a külső konfliktust a címben szereplő különbséggel próbálom megvilágítani.

Izraelföld (héberül: Erec Jiszráél) teológiai, vallási kategória, az Izraeli Állam (héberül: Medinát Jiszráél) viszont politikai kategória. A kettőnek azonos a földrajzi aspektusa: a Földközi-tenger keleti partvidéke, illetve

a Jordán folyó, a Holt-tenger, az Árává-hegység és a Vörös-tenger északkeletre kinyúló Eilat-Akaba öble által közrezárt területre tekintenek.

Mégis: az előbbi, Izraelföld fogalma a történelem hajnalából ered, a Biblia számos helyen említi, tehát a szellem birodalmába tartozik, s mint ilyen, vallásos hit tárgya.

Az utóbbi, az Izraeli Állam viszont a napi politika tárgya, ezáltal, mint-hogy esendő, hús-vér emberek irányítják, mint minden más állam politikáját-társadalmát-gazdaságát-hadseregét, előfordulhat, hogy a magasos ideákat, amelyekből döntéshozó erős emberei a maguk világné-

zetét vagy mozgalmait eredeztetik, diszkreditálják, hiteltelenítik.

A zsidóság cionista visszatelepülése a Szentföldre eleinte vallási indítatású volt. Legtöbbször egy-egy nagyobb zsidóüldözés indított el kisebb alijákat (ez a héber szó felmenetelt jelent a szent országba, de Izrael egyéb helyeiről is „felmennek” Jeruzsálemben), ám a rabbinikus establishment a 19. századtól kezdve erősen ellenkezett a cionizmussal. Éppen azért, mert a zsidó teológia „átolását” a politika színterére katasztrofális lehetőségnek tartották.

Ám a hírhedt párizsi Dreyfus-per (a budapesti születésű bécsi újságíró, Herzl Tivadar tudósította róla a lapját), majd a huszadik század eleji ukrajnai pogromok olyan lökést adtak a politikai cionizmusnak, ami elindította a cionista visszatelepülést; a holokauszt pedig már nem is engedett más választást. Lengyelországban, Kielce városban, 1946 júliusában a csekély számú zsidó túlélő ellen indított pogrom 42 halottja véglegesen kijelölte a megmaradt zsidóság útirányát. Közép- és Kelet-Európa más országaiban is előfordultak zsidóellenes kilengések, sőt gyilkosságok – mindenütt túlélők voltak az áldozatok!

A népek, amelyet a Föld népei héber vagy zsidó népek ismernek, és amely – immár öt és félmillió fővel – a „Föld köldökén”, a bolygó legneuralgikusabb pontján él (Jews are news, járja az angol mondás, a zsidó az hír – vajon miért?!), nincs választása, nincs visszafelé vezető útja.

„Emeld föl tekintetedet, és nézz szét arról a helyről, ahol vagy, északra, délre, keletre és nyugatra. Azt az egész földet, amelyet látsz, neked és a te utóadainak adom örökre” – ennek a mondatnak a héber eredetije Mózes I. könyvében áll, a 13. fejezetben, a 14. és a 15. versben.

E sorok írója az Istentől kapott küldetés szó szerint vételében és Izrael kétféle léte, lényege, az isteni Izraelföld és a földi Izraeli Állam közelítésében sejtje a megoldást.

A kimondhatatlan nevű Isten megvalósíthatatlan feladata? Bizony, ennél súlyosabb terhet a történelemben egyik nép sem kapott.

Halmos László
(Rehovot)

Siófoki piár Izrael mellett

Megtartotta év végi találkozóját a Siófok–Natanja Magyar–Izraeli Baráti Társaság. Az eseménynek egy régi, patinás épület, a Kálmán Imre-villa (amely ma emlékház) adott otthont. Siófok testvérvárosi kapcsolatot épített ki Natanjával, szinte éves rendszerességgel érkeznek izraeliek, fiatalok és idősebbek vegyesen. A polgármester nagy gondot fordít arra, hogy a két város lakossága megismerhesse egymást, és jó barátságba kerüljenek. A baráti társaság elnöke, Harasztiné Éva már lassan 17. éve vezet az egyesületet, melynek természetesen bárki tagja le-

het, nemre és vallásra való tekintet nélkül. Ahogy többször is megemlítette beszédében, hidakat kell építenünk, és meg kell mutatnunk, hogy mindenki felé nyitottak vagyunk. Az egyesület célja az, hogy ne csak zsidók a zsidókkal beszélgessenek, hanem igyekezzenek bármely érdeklődőnek teljes képet adni a mai Izraelről. Az est alkalmából egyfajta író-olvasó találkozó is volt *Avi Ben Giorával*, „A Szinajtól a Sójahok hídjáig” című könyv szerzőjével. A szinte telt házas előadás után kis büfé is gondoskodott a jó hangulatról.

Egy senkiből tömeggyilkos

Ötven évvel ezelőtt ítélték halálra Adolf Eichmann, a náci birodalomban és a leigázott országokban végrehajtott tömeges deportálásokat egyik fő szervezőjét. Az évforduló nekünk, magyaroknak is alkalom a szembenézésre történelmünkkel.

Életrajza szerint Eichmann a náci rezsim teljes összeomlása után Argentínába szökött. 1960-ban izraeli ügynökök elrabolták és Izraelbe szállították. Jeruzsálemi bíróság elé állították, 1961. december 15-én kötél általi halálra ítélték. Az ítéletet 1962. május 31-én hajtották végre. Hamvait a Földközi-tengerbe szórta. A Mozgó Világban néhány hónappal ezelőtt jelent meg Csepeli György és Vági Zoltán tanulmánya „Adolf Eichmann személytelen személyisége” címmel.

A szerzők részletekben gazdag írásokban azt a rejtélyt fejtik meg, hogyan válhatott egy senkiből embertömeg gyilkosa. Mint írják, más történelmi korszakban, más társadalomban „jó, ha a postán, a vasútnál vagy más, logisztikai feladatokra szakosodott szervezetnél talált volna alkalmazást”. Az emberiség 20. századi történelmének „tragikus félreértése” következtében azonban „különleges történelmi helyzetben kapott állást az SD-nél, ahol ez az alapvetően szürke, érdemi képzettség és valódi tudás nélküli embert munkaadójának diabolizmus alakította először szakértővé, majd vezető hivatalnokká, végül pedig élet és halál urává. Más háborús bűnösökhöz hasonlóan a náciizmus és a holokauszt Eichmann számára is karrierje csúcspontját jelentette”.

Eichmann pályája tökéletesen illusztrálja, hogy egy országban, ahol divatba jött a zsidók okolása és antiszemita szövegezés, az eltorzult, gyűlölködő figurák hatalomhoz jutva miként hozták létre, működtették és vitték az ép ésszel elképzelhetetlen végletekig tömeggyilkos rezsimjüket.

Halálos ítéletének ötvenedik évfordulóján nekünk, magyaroknak

különösen fontos felidézni azt, amit 1944-ben Magyarországon művelt. Áldozatainak legnagyobb csoportja innen, közülünk származott, s ő éppen itt, Budapesten ért fel „karrierje” csúcsára.

„1944 tavaszán az itt élő, mintegy 760-780 ezres zsidóság Európa utolsó, lényegében érintetlen zsidónak minősített népessége” – változta a helyzetet Csepeli és Vági. „A front-helyzet romlásával megmenekülésük esélye napról napra nő. Ekkoriban Eichmann és embereinek nagy része már feladat nélkül lézeng. Az elérhető és deportálható zsidók lényegében elfogytak. Úgy tűnik, hogy a holokausztnak lassan vége. A megsemmisítő táborokat (Belzec, Treblinka, Sobibor) Auschwitz kivételével felszámolják. A birkenai krematóriumok többsége használaton kívül omladozik. Hitler azonban vonakodó szövetségese megszállása mellett dönt.”

Eichmann 1944. március 19-én indult Budapestre. „56 nap múlva megindult a tömeges deportálás. Újabb 56 nappal később Budapesten és a munkaszolgálatosokon kívül nincsenek már zsidók az országban. A vonatok a kisebb akciókat is beleszámolva júliusig majdnem 450 ezer embert vittek el. 97 százalékuk Auschwitzba került, amely ezekben a hetekben bonyolította történetének legnagyobb tömeggyilkosságát. Az addig »csúcstartó« Treblinkát megelőzve, az egyetlen »millió« táborra, a holokauszt univerzális szimbólumává válik.”

Hogy történhetett mindez? Eichmann az izraeli rendőrségen így válaszolt a kérdésre: „Amikor Magyarországra utaztam, az aggodalmamon kívül nem volt semmim (...) hogyan fogom végrehajtani? Azután jött Endre (...) [és a parancs] gyakorlati kivitelezését ez oly mértékben megkönnyítette számomra (...) mint amelyről korábban nem is álmodhatam, annyira, hogy tulajdonképpen az ujjamat sem kellett megmozdítanom.”

A kulcsfigura tehát Endre László, a Belügyminisztérium új, zsidóügyekben illetékes közigazgatási államtitkára volt. Eichmann és Endre elmélyülő barátsága folytán a német-magyar együttműködés „logisztikai csodát” hozott. „Az akciót 200 ezer magyar csendőr, rendőr és hivatalnok bonyolítja, Eichmann 20 tisztjének segítségével. Kárpátalja 150 ezer zsidójának elhurcolásához Wisliceny vezetésével 8 tisztet és tiszthelyettest, valamint 40 SS-ört küld. De nem is kell több. A magyarok elvégzik a munka dandárját. Endre nem német lakájként, hanem évtizedek óta elkötelezett antiszemita fajvédőként működik együtt. Javaslatára Eichmann négyszeresére növeli a deportálás ütemét: napi egy helyett átlagosan négy szerelvényvel kalkulálnak. Ha az eredeti ütemterv maradt volna érvényben, akkor az akció leállításáig majd félmillió helyett »csupán« 170-180 ezer zsidó került volna Birkenaubába.”

Eichmann Izraelben így emlékezett: „Az ütemmel kapcsolatban (...) Endre és az ő csendőrsége olyan gyorsan haladt, hogy Auschwitznak a lehető legnagyobb nehézséget okozta az összes szállítmány kezelése.” Még az izraeli börtönben is rajongva írt a magyar kollaborációról és antiszemizmusról: „Csodáltam a magyar közigazgatást, és nem abban a tekintetben, hogy milyen módon intézték a zsidóügyeket, hanem általánosságban szólva, hivatali-tárgyi nézőpontból szemlélve.”

Csepeli György és Vági Zoltán így kommentált: „Ennél nagyobb dicsőret tőle nem is érkezhett. Persze az események után másfél évtizeddel Izraelben Eichmann igyekszik minél több felelősséget az időközben kivégzett egykori magyar barátokra és kollégákra kenni. Mégis, a magyar kollaborációval kapcsolatos állításait dokumentumok tízezrei támasztják alá. Eichmann nyilatkozatai talán a magyar történelem legszégegyenlethebb forrásai.”

(Forrás: STOP/Mozgó Világ)

Eichmann-relikviák Izraelben

Adolf Eichmann elfogásával kapcsolatos tárgyakból nyílt kiállítás Izraelben ötven esztendővel azután, hogy az Argentínában rejtőzött náci háborús bűnöst az izraeli titkosszolgálat kézre kerítette.

Eichmann 1961-ben állították bíróság elé Izraelben, a tárgyaláson több mint száz zsidó holokauszt túlélő tanúskodott „a népiirtás tervezőjeként” ismert náci vezető ellen.

Az izraeli parlamentben hétfőn megnyílt kiállításon Benjamin Netanjahu kormányfő arról beszélt, hogy Eichmann tárgyalása a háborús bűnös elítélésén túl szimbolikus volt, azt jelezte a milliók meggyilkolásában részes bűnösöknek, hogy lakolni fognak a borzalmakért.

„Eichmann elfogása és bíróság elé állítása fordulópont volt, amellyel elkezdődött Izrael állam és a zsidó emberek igazságszolgáltatása a megkínzók ellen” – jelentette ki a miniszterelnök.

Eichmann Ricardo Klement néven bujkált Argentínában, amikor a Moszad ügynökei rátaláltak, és egy titkos akció során Izraelbe szállították. A háborús bűnöst az 1961-ben lefolytatott jeruzsálemi tárgyalást követő évben akasztották fel.

A kiállítás anyaga három hétig tekinthető meg az izraeli parlamentben, majd egy tel-avivi múzeumba költözik át. A tárgyak között szerepelnek azok a fényképezőgépek, amelyekkel a Moszad ügynökei lefotózták a bujkáló náci, a tárcsa, amelyben a hamis igazolványokat tartották az ügynökök, az Eichmann Buenos Aires-i lakásához készült kulcsesemő és a hamis, Zeev Zihroni névre szóló izraeli útlevél, amellyel az elfogott Eichmann Izraelbe csempészték. Számos eredeti fénykép és dokumentum mellett Eichmann fésűjét és műanyag cigarettatárcáját is megnézhetik az érdeklődők.

(Forrás: MTI)

Eichmann bírái előtt

Egy túlélő halála

Fájdalmas hírről értesültem a Nemzetközi Mauthausen Bizottság főtitkárától, valamint az osztrák sajtóból: 97 éves korában elhunyt Hans Marsalek, a mauthauseni koncentrá-

ciós tábor egyik prominens túlélője. Nevéhez fűződik a láger területének történelmi emlékhellyé alakítása. 1974-ben jelent meg A mauthauseni tábor története című könyve, amely azóta több kiadásban került az érdeklődők kezébe.

Hans Marsalek 1914. július 19-én született Bécsben. 1938-ban, az Anschluss után, behívták katonának a Wehrmachtba, de ő Prágába szökött. Az ellenállásban kifejtett illegális tevékenységéért 1942-ben deportálták. A táborban lehetőséget nyílt sok embernek segítséget nyújtani, és aktívan részt vett az ottani ellenállási mozgalomban is.

Megalakulása óta tagja volt mind a Nemzetközi, mind az Osztrák Mauthausen Bizottságnak. Személyes barátomat tiszteltem e kiváló harcosban, akitől most mint a Nemzetközi Mauthausen Bizottság főtitkárhelyettese és a NÜB alelnöke, valamint e tábor túlélője szomorúan veszek búcsút, nemcsak a magam, hanem minden magyarországi bajtársaim nevében is.

Lazarovits Ernő

Nehéz Hitlert festeni...

Egy közepszerű festő gondjai

A Bicske melletti Óbarokan az Ady Endre utcában három 21-es számú ház áll. Mi azt az egyet keressük, ahol Nagy Gábor őstermelő és festőművész él iparművész feleségével. A hátsó kertben kecskék fogadnak, mint utóbb kiderül, egyikük – az, amelyik két lábbal a karám tetejére támaszkodva figyel – a Jar Jar Binks nevet viseli, Lucas idélen kreatúrája után a Csillagok háborújából.

Az ötvenes házaspár néhány évvel ezelőtt költözött Óbarokra, mert a feleség édesanyja folyamatos ápolásra szorult. Három-négy állást is elvállaltak, az utóbbi években azonban egyre nehezebbé vált a megélhetés. Pedig disznót vágnak, kecskét fejnek, a feleség ékszereket készít, a férfi képeket fest, tavaly ilyenkor még bejelentett állása is volt egy magányos cégénél.

Kétszintes ház, a nappali falát festmények borítják. Nagy Gábor azt írja a honlapján, hogy tíz éve foglalkozik festéssel, de hozzáértők szerint kilenc és felet nyugodtan letagadhatna. Nem értek a festészethez, de azt megkockázatom, hogy Nagy Gábor tényleg nem egy Michelangelo.

Festő őstermelő

Ő maga inkább őstermelőként határozza meg a foglalkozását: olyan őstermelő, aki szabad idejében ecsetet ragad. Tájképek, csendéletek, néger kisfiú, Angelina Jolie, szentképek, négy szemű férfi és a legkülönbözőbb témájú képek fogadják a látogatót. A ritkaságok a belső szoba falán lógnak. Hitler szemből, Hitler félprofilból, Hitler nagykabátban, birodalmi sas díszítette tányérsapkával. Nagy Gábor azt fejtegeti, távol állnak tőle a náci nézetek, de valamiből meg kell élni. „Szörnyű embernek tartom, de el kellett döntenem, hogy visszaautasítom vagy eszünk, mert ezt lehet eladni. Nem sokat gondolkodtam. Az ember ilyenkor lemegy kutyába, elveti a korábbi gondolatait, és tolja az ipart ezerral.”

Mindez hat-hét évvel ezelőtt kezdődött. „Van egy honlapom, és mivel eléggé boldosra sikerült, az odalátogatók meg mertek szólítani, hogy Hitler kell, Horthy kell, Gömbös Gyula kell, Sztálin kell, Putyin kell. Annyira nem vagyok örült, hogy meghirdettem volna ezeket a képeket: alighogy elkészült a weboldal, néhány nappal később érkezett egy levél, hogy vállalkoz-e Hitlert.”

Az üzlet beindult. Akril, olaj, akvarell vászonra vagy akvarell papírra – mindezt lelelelezi a megrendelő és Nagy Gábor, a mester pedig elkészíti a művet a kívánt méretben, a kívánt kerettel. Egy portré egy-két nap alatt megvan. Nagy Gábor ügyel rá, hogy önkényuralmi jelképek ne kerüljenek a képekre – kinek hiányzik egy jogi procedúra? Így aztán Hitlerein alig látszik a horogkereszt.

„A festészet a mellékes jövedelem, de nagyon kell, mert így is egyik pillanatról a másikra élünk. Három-négy dolgot csinálunk egyszerre, abból már illó lenne megélni egy ötvenéves embernek, de nem lehet. A házat nem akarjuk elveszíteni. Egész életünkben azért dolgoztunk, hogy legyen egy házuk, egy autónk, biztos megélhetésünk. Kölcsönt vettünk fel, de a gyenge forint miatt a törlesztőrészlet az egekbe ugrott.”

Nehéz volt Hitlert festeni

Erkölcsi dilemmákról kérdezem Nagy Gábort. Őszintének tűnik, de zavaros. Azt mondja, nehéz volt Hitlert festenie azok után, hogy erősen jobbkios fiának elmagyarázta, miért nem helyes faji alapon gondolkodni, gyűlölni a cigányokat, zsidókat.

„Ebből a pénzből, ami aprópénz, mi marad rajta? Mert itt van a keret, itt van a vászon, a festék. Mi marad rajta? Kétezer-ötszáz forint” – kalkulálja a Hitlerenkénti hasznot Nagy Gábor. Egy negyvenszer negyven olaj-vászon portré nyolcezer forint, egy hatvanszor egyméteres nyilvánvalóan valamivel több. De nem csillagászati árú.

Az első megrendelés óta szájról szájra – vagy szájról szájra – jár a híre, egymásnak adják a címét „ezek az újgazdagok, akiknek az irodáiban lógnak a képeim”.

A jelenség a probléma – folytatja Nagy Gábor, és egy pillanatra azt hiszem, önmagát ostorozza. De nem. Azzal a jelenséggel van baja, hogy miközben Hitler, Gömbös, Horthy jól mennek, a normális képeit a kutya sem veszi. Még a pápát sem. Az egyik festményen a Megváltó szkanderozik a Sátánnal. Ezek szerint ez sem kell.

Nagy Gábor elbeszélgetett a megrendelőkkel: nem buta emberek. Nem valának „marha” szélsőséges nézeteket, viszont megvan a pénzük rá, hogy ritkaságokat vásároljanak. Nem biztos, hogy mindegyik meggyőződéses fasiszta, de persze van köztük ilyen is.

Aztán rátér a Jobbikra: számára vállalhatatlanul szélsőséges párt, nem szavazna rá, pedig olyan kérdéseket fogalmaznak meg, mint amiket ő is megfogalmaz. Nagy Gábor gazdasági kérdésekre utal: „Nem tartom magam egy nagy minőségű festőnek, én egy közepszerű festő vagyok. De a feleségem tényleg olyan gyönyörű ékszereket készít, hogy az világviszonylatban is egyedülálló. És mégsem tudunk megélni.”

Hitlerrel kapcsolatban a mai napig idegenkedik, de ilyenkor arra gondol, hogy nem magának fest. „Az sem derogál, hogy reggel felkelek, kiganyázok, megfejem a kecskét, leszúrom és feldolgozom a disznót. El kellett jutnom odáig, hogy a Hitler sem derogál.”

Hol van a moralitás határa? Mi az, amit már nem vállalna? „Azt is megfesteném, ha azt kérnék, hogy a félmeztelen Sztálin hátulról támadja meg Hitlert. Az egy villanyszámla” – tesz tanúságot élénk fantáziájáról a festő. Kétségbe moralizál, pusztán szakmai jellegű kérdés, hogy mit akar mondani Nagy Gábor a négy szemű arccal. Tulajdonképpen semmit. Ezek a szemképrázatok képek azért készültek, hogy egy-egy kiállításon megállítsák a látogatót. „Ránéz, és elgondolkodik, hogy nem volt sok egy kicsit a négy féldeci? De közben megáll, és így van rá esély, hogy megnézi a többi képet is. Mert egyébként a legtöbbet csak sikkból járnak kiállításra, sokszor meg sem nézik a képeket” – magyarázza Nagy Gábor.

Hiába várták

A házaspár hétvégi vásárookra jár. Az adventi vásárok eddig jó forgalmat hoztak, az idej pocsek volt: az emberek csak isszák az ingyen forralt bort, eszik az ingyen sült tököket, de nem vesznek semmit. Nem hibáztatja őket.

„Nem volt mit megbeszélni, ami bejön, azt csinálni kell” – feleli arra a kérdésre, hogy megbeszélte-e feleségével a szokatlan irányzatot.

Hitler-képeket vásárba nem visznek Nagy Gáborék. E szabály alól csak a tatabányai bolhapiac jelent kivételt, mert oda sokan járnak náci, fasiszta erejűket venni, felvarrókat, övcsatokat, jelvényeket. Törvény egyébként nem tiltja az efféle művészetet, ezt megérdeklődte a mester. A legutóbbi bolhapiacra viszont nem tudott elmenni, úgyhogy ezúttal hiába várta Hitlert a megrendelő.

(HETEK/SzF)

APRÓHIRDETÉS

VEGYES

Üzemorvosi, házi orvosi rendelés Zuglóban, Vezér u. 156. VITA-PHARM. Hétfő-szerda 15-16-ig. Dr. Szigeti Miklós, tel.: 220-0230.

Fogorvosi rendelém címe: XIII., Szt. István krt. 4. III. 1. Tel.: 320-4778, 06-20-496-2223, dr. Virág Péter.

Örömmel tudatjuk, hogy a Rabbtestület és a Mazsihisz vezetősege megállapodott David Goldberg mohéllal (Németország), aki zsidó fiúgyermek körülméletét vállalja. Amennyiben az Ön családjában ilyen szimchá (öröm) van, kérjük, jelentkezzen a Rabbiságon a 413-5580-as telefonszámon vagy a rabbitestulet@mazsihisz.com e-mailen keresztül, hogy a gyermeket Ábrahám szövetségébe felvehessük.

Tóratekercek, tfilinek és mezüzek számítógépes ellenőrzése és javítása. Farnadi-Jeruzsálemi Márk. Telefon: 06-70-932-8275, e-mail: sofer@sofer.hu, weboldal: www.sofer.hu

Kiadó Bp. I., Attila úton 81 m²-es, kétszobás, összkomfortos lakás. Érdeklődni lehet munkaidőben a 413-5500/128 telefonon.

Kiadó Bp. VII., Thökölly úton 81 m²-es, kétszobás, összkomfortos lakás. Érdeklődni lehet munkaidőben a 413-5500/128 telefonon.

Manikúr, pedikúr, takarítás. Hívrásra házhoz megyek. 06-20-551-4580.

Újlipótvárosban garzonlakás turistáknak kiadó. Tel.: 226-4109.

Szines és fekete-fehér nyomtatás, másolás, plakátnyomatás, könyvnyomatás, névjegykészítés a Mammut I.-ben, a II., VI., IX. kerületekben. Messinger Miklós, 06-20-934-9523, www.rcontact.hu

Licites eljárással eladó ingatlanok!

Bp. III., Czetz János u. 67. sz. alatt 30 m²-es garázs. Kikiáltási ár: 2 000 000 Ft.

Bp. VI., Délibáb u. elején 75 m²-es, kétszobás, földszinti örökklakás. Kikiáltási ár: 26 730 000 Ft.

Gyömrőn 730,35 m²-es kastély 9398

m²-es telekkel és 9758 m²-es kerttel. Kikiáltási ár: 95 000 000 Ft.

Budapest VII., Bajza utcai Garzonházban 37 m²-es, felújítandó lakás. Kikiáltási ár: 6 993 000 Ft.

Balatonkenesén közmű nélküli, 604 m²-es telek. Kikiáltási ár: 3 900 000 Ft.

Balatonkenesén közmű nélküli, 603 m²-es telek. Kikiáltási ár: 3 860 000 Ft.

Balatonkenesén közmű nélküli, 620 m²-es telek. Kikiáltási ár: 4 000 000 Ft.

Az ingatlanokról a 06-30-217-3460 telefonon lehet érdeklődni munkaidőben.

Önkéntes munka Erecben! Gyere és támogasd munkáddal és otlléteddel Izrael Államát! Időpont: 2012. január 15-től február 5-ig. Jelentkezés: Deutsch János, 06-20-233-8454 vagy lljano@freemail.hu

Paplankészítés, ágytolltisztítás. 1067 Budapest, Terezt körút 35. Telefon: +36-1-312-2516, www.paplan.hu

Bénelások (stroke, Parkinson, atehstosis stb.) rehabilitációját otthonában vállalom Pető-módszerrel. 06-70-534-2724.

GÁBOR ESZMERALDA becsüsműgyűjtőnő elsőként, legmagasabb áron, készpénzért vásárol judaikat, továbbá festményeket, csillárt, bronztárgyat, bútorokat, ezüsttárgyakat, porcelánokat, herendit, meissenit, Zsolnayt, Kovács Margit, Gorka Géza alkotásait is. Egyebeket, órákat, teljes hagyatékot. Kiszállítás, értékebecslés díjtalan, vidékre is. Üzletünk száma: **06-1-364-7534, 06-70-264-1926.**

„Halljad, Izrael”, olvasd, olvasó

A legutóbbi rádióműsorról

A műsorvezető-szerkesztő *Breuer Péter* ez alkalommal is különleges témákat választva, különleges vendégeket invitált a stúdióba, vagy készített velük telefonos interjúkat.

Schöner Alfréd, az ORZSE rektora az adást követő hetizakasz kapcsán beszélt a bibliai József szociológiai, ideológiai és kultúrtörténeti üzenetéről, valamint a chanukka történelmi hátteréről.

Erdei Grünwald Mihály Karnyújtásnyira a történelemtől című, ígértesnek tűnő memoárkötetéből kaphattak a hallgatók ízelítőt, majd szinte kortörténeti, kivételes jelentőségű riportot következett az Izraeli Kulturális Intézetben a közeljövőben megnyíló, három héten át látogatható kiállításról és a mögötte álló nemzetközi egészségügyi programról, melyet *dr. Lior Sasson* (a Tel-Aviv környéki egészségközpont egyik vezetője) neve is fémjelvez. *Uri Kertész* foglalta össze a lényegét, miszerint alapítványuk felekezeti hovatartozás nélkül eddig mintegy 2800 szívbeteget gyermek egészségét adta vissza szerte a világon, s nincs ez másként a magyarországi rászorulókkal sem, várják a megkereséseket.

Molnár Judit történész mutatta be A jogfosztás 90 éve című könyvét, mely egy nemrégiben lezajlott konferencia előadásainak (20 + 1) szerkesztett változata, az érdeklődők számára hozzáférhetően.

A Múlt és Jövő Kiadó nevében *Fenyő Ágnes* kínált olvasásra két, chanukkára megjelenő könyvet

Eladó VIII. kerületben 60 m²-es, 2 szoba összkomfortos, I. emeleti, utcai, déli fekvésű, lakható, felújításra szoruló lakás. Irányár: 9 millió Ft. Érdeklődni: leslievig@hotmail.com, 06-30-414-2696.

Rákóczi út elején csendes, egyszerű, összkomfortos lakás igényes turistáknak vagy hosszú távra kiadó. Tel./fax: 351-1615.

Idősek gondozását, ápolását vállalom, akár éjszakára is. Leinformálható vagyok (újpesti hitközség). Telefon: 06-30-870-9270, Keserű Antalné.

Betársulnék üzleti tevékenységbe. Tel.: 06-30-213-8841.

Órajavítás, antik órák teljes restaurálása, esetleg oda-vissza szállítással. Órák, elemek, csatok, óraszíjak (erős csuklóra is) nagy választékban. Tel.: 06-70-505-5620, napközben. VII., Garay u.-Murányi u. sarok, a Garay térenél. Jung Péter. Web: www.jungoras.hu

Kiadó lakásokat keresünk! „Alberletpont” a bérbeadás szakértője! 351-9578, +36-70-383-5004, www.alberletpont.hu. Ingatlanértékesítésben is hatékonyak vagyunk!

HÁZASSÁG

21 év tapasztalatával várom önt, amennyiben társra vágyik. Az emberi sorsok segítése, a társkeresés számomra hivatás. Nyugdíjasoknak kedvezmény. Elérhetőségeim: Györgyi asszony, 326-5989, reggel 8-10-ig, este 20-22-ig. E-mail: gyorgyi.asszony@gmail.com

Társat keres 67 éves, fiatalos, független, özvegy ügyvéd. Kézzel írott fényképes levelet „Chanukka” jellegre vár a szerkesztőségbe.

„SALOM” társközvetítő, házasságközvetítő, társaságsszervező. Fülöp Zsuzsa, e-mail: zszusa194705@t-online.hu

olyan szerzőktől, akik az „álmot” választották önvallomásuk egyik témájául. A *Szomorj Dezső*-kötet az Emlekek szárnyain, míg *Heller Ágnesé* Az álom filozófiája címet viseli. Breuer Péter utolsó interjúalánya, *Bartos Csaba* – akinek édesanyja egykor a zsidó gyermekeket mentő *Sztehlo Gábor* munkatársa volt – emlékezett és emlékeztetett *Somogyi Singer Lászlóra*, arra az emberre, akinek a micva gyakorlása életformája volt.

Gáljuli

Halálozások

Fájó szívvel tudatjuk, hogy szeretett édesanyám, anyósom, *Garai Mária* elhunyt. Decemberben csendben eltemettük. Garai család. (x)

LAKÁS, ÉPÜLET FELÚJÍTÁSA

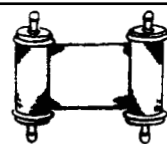
- Alpinista módon homlokzatjavítás, tetőfedés
- Festés, mázolás, tapétázás, csempézés
- Műszaki vezetés, árajánlat-készítés hitelevélhez is

FRANK (alapítva: 1892/1972)

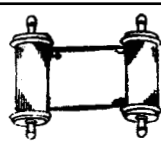
Tel./fax: (1) 331-5743

E-mail: frank1063@t-online.hu

Munkadíjból 5% kedvezmény!

IMAI DÓK

Templomok	Péntek este Jan. 6.	Szombat reggel Jan. 7.	Péntek este Jan. 13.	Szombat reggel Jan. 14.
Hősök	17.00	9.30	17.00	9.30
Frankel L. út 49.	17.30	10.00	17.30	10.00
Hegedűs Gy. u. 3.	16.00	9.30	16.10	9.30
Vasvári P. u. 5. (Iubavicsi)	17.30	9.00	17.30	9.00
Thökölly út 83.	17.30	9.00	17.30	9.00
Hunyadi tér 3.	17.00	9.00	17.00	9.00
Bethlen tér 2.	17.30	9.30	17.30	9.30
Nagyfuvaros u. 4.	16.00	8.00	16.10	8.00
Rabbiképző-ORZSE (Bérekcsis u. 2.)	18.00	9.00	18.00	9.00
Kazinczy u. 27.	16.00	8.00	16.10	8.00
Alma u. 2.	16.00	8.45	16.10	8.45
Kórház (Amerikai u. 53.)	15.30	7.30	15.30	7.30
Páva u. 39.	18.00	9.30	18.00	9.30
Dózsa Gy. út 55.	17.00	9.00	17.00	9.00
Berzeviczy u. 8.	18.00	9.00	18.00	9.00
Károli G. tér 5.	18.00	9.00	18.00	9.00
Visegrádi u. 3.		9.00		9.00
Dessewffy u. 23.	16.00	9.00	16.10	9.00
Teleki tér 22. (szefárd)		8.45		8.45
Lauder iskola (Budakeszi út 48.)	18.00		18.00	
Pesterzsébet (Zamárdi u. 7.)	17.00		17.00	
Vidéken				
Hódmezővásárhely (Szt. István tér 2.)	17.00		17.00	
Vác (Eötvös u. 3.)	17.00		17.00	
Kecskemét (Nagykőrösi út 5.)	18.00		18.00	
Székesfehérvár (Várkörút 19.)	18.10		18.10	
Győr (Kossuth L. u. 5.)	17.00		17.00	
Szeged (Gutenberg u. 20.)	17.00	9.00	17.00	9.00
Debrecen (Pásti u. 4.)	15.50	8.00	16.00	8.00
Nyíregyháza (Mártírok tere 6.)	15.50	8.00	16.00	8.00
Miskolc (Kazinczy u. 7.)	16.00	8.00	16.15	8.00
Pécs (Füredő u. 1.)	17.30	10.30	17.30	10.30
Kiskunhalas (Petőfi u. 1.)	17.00		17.00	
Szombathely	17.00		17.00	
Kaposvár (Berzsenyi u. 14.)	17.00		17.00	
Nagykanizsa (Fő u. 6.)	17.00		17.00	
Keszthely (Kossuth L. u. 20.)	17.00		17.00	

NAPTÁR

Január 5. csütörtök	Tévét 10.	Ászará bötévét-böjt
Január 6. péntek	Tévét 11.	Gyertyagyújtás: 3.49
Január 7. szombat	Tévét 12.	Szombat kimenetele: 5.01
Január 13. péntek	Tévét 18.	Gyertyagyújtás: 3.58
Január 14. szombat	Tévét 19.	Szombat kimenetele: 5.08

Programajánlat

JANUÁR

Budai Micve Klub (II., Frankel Leó út 49.)

7. (szombat) 18 óra: Filmklub. Ezen az estén az ízek, imák, szerelmek című színes, magyarul beszélő, amerikai filmdrámát (140 perc, 2010) tekinthetik meg kedves vendégeink.

14. (szombat) 18 óra: Vendégünk az örökifjú, nemzetközi híró, fanyar humorú filmrendező, Jancsó Miklós. Beszélgetőtárs: Bóta Gábor.

21. (szombat) 18 óra: Szabad egy táncra? Örökzöld dallamokat játszik Miskolci Péter. Csevegés, tánc, jó hangulat garantált.

28. (szombat) 18 óra: Klubunk vendége Mészáros Tamás, a mérték-tartó, de éles elméjű elemző újságíró, a Sajtóklub c. tévéműsor közkezdelt szereplője. Házigazda: Bóta Gábor újságíró.

Állandó programjaink: Hétfőnként 16-tól 17 óráig karbantartó torna csontritkulásos betegeknek.

Keddenként 19 órától Balázs Gábor előadás-sorozata a zsidóságról. Csütörtökönként 18 órától Frankel Baráti Kör. Csevegés, társasjáték, kártya, sakk. Várjuk új tagok jelentkezését!

Vasárnaponként 10-től 11.30-ig: Talmud-tóra 2-10 éves gyerekeknek. Témák: zsidó ünnepek, biblia, héber dalok és táncok.

10-től 11.30-ig: Bár micva és bát micva felkészítés 10-15 éveseknek.

Témák: írás-olvasás-beszéd héber nyelven, imák, a zsidó élet ünnepei, ciklusai és hagyományai.

Infó: www.hillel.hu, info@hillel.hu

Spinoza Színház (1074 Budapest, Dob u. 15.)

9. (hétfő) 12 óra: Opera-mesterkurzus

10. (kedd) 12 óra: Opera-mesterkurzus

15. (vasárnap) 19 óra: Norway. Today. – dráma

16. (hétfő) 19 óra: Úton – monodráma

17. (kedd) 19 óra: A magam asszonya vagyok – monodráma

18. (szerda) 19 óra: Spinoza Plusz. Heller Ágnes-est

19. (csütörtök) 19 óra: Műhelytitkok: Titanic-legenda

20. (szombat) 19 óra: Flamenco – bár a Spinozában

21. (vasárnap) 19 óra: Bächer Iván: Végértelmezés – zenés kabaré

22. (hétfő) 12 óra: Opera-mesterkurzus

23. (kedd) 19 óra: Én, Királyhegyi!

24. (szerda) 19 óra: Bach Szilvia kabaréja

25. (csütörtök) 19 óra: Frida – kuplé-opera

26. (szombat) 19 óra: 5, azaz ÖT: 1 színésznő, 5 szerep – monodráma

27. (vasárnap) 19 óra: Arrivederci & Grazie – olasz komédia

28. (hétfő) 19 óra: Spinoza Plusz. Gábor György: Talmud, Tóra és a többiek

29. (kedd) 19 óra: Lélek-kontroll klub: dr. Buda Béla

30. (kedd) 19 óra: Lélek-kontroll klub: dr. Buda Béla

31. (kedd) 19 óra: Lélek-kontroll klub: dr. Buda Béla

Generációk Klubja (VI., Hunyadi tér 3., félemelet)

2. (hétfő) 15 óra: Vendégünk Breuer Péter Közel-Kelet-szakértő. Előadásának címe: Arab tél.

9. (hétfő) Bittner Judit énekel.

16. (hétfő) 15 óra: Kulcsár Emese (Sweet mesi manufaktúra) és Huber Anikó fotóművész a desszertek, édességek világába kalauzolja el a megjelenteket.

23. (hétfő) 15 óra: Deák Gábor Mispochológia 2012 címmel tart beszélgetős délutánt.

30. (hétfő) 15 óra: Vencel György kántor vallási órája.

A gyógytorna, valamint a Down-szindrómások fejlesztő foglalkozásai a szokott időben és helyen lesznek.

Érdemes feljegyezni: a klub tu bisváti gyümölcszédere február 6-án, 15 órakor kezdődik!

ÚJ ÉLET

a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségének lapja

1075 Budapest, Síp u. 12.

Telefon/fax: 322-2829

E-mail: ujelet@bzsh.t-online.hu

Főszerkesztő:

Kardos Péter

Olvasószerkesztő:

Gábor Zsuzsa

Kiadótulajdonos:

Mazsihisz

Előfizetési díjak:

Belföldön: 1 évre 3120 Ft

Külföldre 5760 Ft/év

USA és Izrael: 6240 Ft/év

Az összeg valutában is befizethető az aktuális árfolyamon.

OTP bankszámlaszám:

11707024-22118480

OTP SWIFT kód:

(BIC) OTPVHUHB

IBAN:

HU66 1170 7024 2026 2095 0000 0000

Terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap

Üzletág, előfizethető a kiadónál.

Postacsek: 11707024-22118480

Terjesztéssel kapcsolatos reklamációk intézése a 06-(80)-444-444-es ingyenes

zöldszámon.

Szedés: WolfPress Nyomdaipari Kft.

Nyomatás:

VESZPRÉMI NYOMDA ZRT.

ISSN 0133-1353

Látványraktár, látványkiállítás

www.milev.hu

A Budapesti Zsidó Hitközség sikeresen megvalósította a Közép-Magyarországi Operatív Program keretében az Európai Unió támogatásával „A Goldmark-terem és a kapcsolódó helyiségek turisztikai fejlesztése” című projektet, melynek során megújult a Wesselényi utca 7. számú műemlék épület kívülről és belülről egyaránt.

A többfunkciós, 140 fő befogadására alkalmas színházterem korszerű hang- és fénytechnikával felszerelve számos kulturális rendezvénynek ad majd otthont.

„Itt lakott Rosenthal” kiállítás

A felújított Goldmark-teremben kapott helyet a zsidónegyed-kiállítás, amely a környék mindennapi életét jeleníti meg az elmúlt évszázadokban 10 térkép, 20 tárgy és 30 ház bemutatásával. A budapesti gettó gyászos utcái is láthatóvá válnak egy interaktív érintőképernyős térkép segítségével. Mellette adatgazdag térképek mutatják be a zsidónegyedet 1785-től napjainkig, arra készítve az embert, hogy mihelyst kimegy, nyakába vegye az eddig ismertnek hitt városrészt. Újdonságként az okostelefonnal érkező látogatók QR-kódok segítségével saját készülékükre is letölthetik a tárlatvezetőt.

Levéltári látványraktár

A látványraktár a hagyományos átlagmegóvásra és szakszerű tárolásra túlmenően lehetőséget biztosít a többség számára általában láthatatlan hiteles történelmi források, dokumentumok megismerésére is. A raktárterben gördíthető polcokon és kihúzható térképtároló fiókokban megtekinthetők a

díszes kötésű hitközségi jegyzőkönyvek mellett a Dohány utcai zsinagóga korabeli ülésjegyzőkönyvei, eredeti építési tervrajzai, cirkalmas oklevelek, céhlevelek, obsitok és sok olyan dokumentum, melyet jelenleg csak a nagyon szűk szakmai közönség ismer. A látványraktár előzetes bejelentkezés alapján látogatható.

Családkutató Központ

A Családkutató Központba számos turista és kutató érkezik azért, mert a zsidó hitközséget és intézményeit érzi legitim forrásnak az őt foglalkoztató kérdések megválaszolására. A kutató-

szobában hozzáférhetők mindazok a dokumentumok és segédletek, melyek a magyarországi zsidó történelem, helytörténet és családtörténet kutatásához szükségesek. A releváns anyagok kiválasztásához, az alapvető tájékozódáshoz szakszerű segítséget nyújtanak a központ több nyelven beszélő alkalmazottai.

A központ szombat és a zsidó ünnepek kivételével minden nap reggel 10 órától látogatható.

Szeretettel várjuk az érdeklődőket. Elérhetőségek és előzetes bejelentkezés: **telefon: +36-1-413-5547, www.milev.hu, family@milev.hu**

Hír Európa jobbik felől

Allen Mitgliedern der Israelitischen Kultusgemeinde, allen Freunden sowie den Lesern der Zeitschrift „Die Gemeinde“ wünschen Wiens Bürgermeister Dr. Michael Häupl und seine Stadträte von Herzen ein fröhliches Chanukafest!

Mögen Sie alle zu diesem schönen Fest und auch in Zukunft mit Frieden, Gesundheit und persönlichem Wohlergehen gesegnet sein.

A fenti képet a bécsi hitközség lapjából (Die Gemeinde) vettük át. A szöveg szerint Michael Häupl polgármester és munkatársai boldog chanukkai ünnepet kívánnak a hitközség tagjainak, a lap olvasóinak, az-az jókívánásaikat fejezik ki a bécsi zsidóságnak. Hmm...

בר מצוה

A Bethlen téri templomban Chájé-Szará szombatján járult a Tóra elé Dickmann Dávid (Dávid Jóhosua ben Avrahám Cvi) bár micvája alkalmából. A közösség új felnőtt tagja a hagyományos áldások mellett a próféta szakaszt és a saját tórai fejezetét is nagyon szépen énekelte. Deutsch Róbert főrabbi mondott beszédet. Örömeink adott hangot, hogy már az édesapát, Ákóst is ő avatta bár micvává. Szólt a nagyszülőkhöz, Tiborhoz és Gittához fűződő évtizedes baráti érzéseiről. Az imádkozást követően a szülők bőséges kiduson látták vendégül a megjelenteket. Több kántori ének elhangzása után a nagypapa, az apa és az ünnepektől hálatelt szívvel mondtak kedves szavakat és köszönték meg mindenki- nek, aki részvételével emelte a nap hangulatát. A felkészítés Schwesoff

Dávid kántor áldozatos munkáját dicséri. Mázál tov az egész családnak!

TÉVÉSZEMLE

Jákob, Sámuel és a végrendelet

Tévénézési szokásaimban egyetlen logika van. Ha az ajánlások között meglátok egy rabbit, azonnal odakapcsolok. Vagy beálltok egy órát, hogy el ne mulasszam megnézni. Így jártam a Filmbox Plus Zucker a nyerő című filmjével is.

A berlini fal lebontása utáni években játszódó mozi egy örökség körül fog. Két testvér, akik életük nagy részét külön töltötték (a fal miatt), most kénytelenek egy városban összejönni, hiszen anyjuk végrendelete ezt feltételül szabta. És ki kell békülniük, kibeszélni a 40 külön töltött évet, megismerni egymás családjával, a sírnál együtt kell búcsúzniuk az elhunytól, és utána 7 napon át sivatáron, szóval igazi jiddise mámei kikötések egész sorát kell megvalósítaniuk.

Mindez egy távirattal kezdődik, mely így szól: „A mama meghalt! Jövünk!” Sámuel, aki Jákobnak küldte a táviratot, igazi zsidó nevelésben részesítette gyerekeit, míg Jákob teljesen hitetlenül élt Berlinben. Amikor a repülőtéren összetalálkoznak, szinte ordít a két család közötti különbség. Jákob felesége azonban gyorsan megtanulja a zsidó szokásokat, Mózes törvényeit, egész lakását ellepik a hirtelen vásárolt tórák, imaszőnyegek és új frizsiderek.

Mindent elkövetnek azért, hogy a rabbi jelenlétét sem nélkülöző vacsorák alatt új családjuk semmit se vegyen észre járattárságukból. Ezt a nagy áldozatot természetesen az örökség reményében hozzák meg.

Igen ám, de a mi Jákobunk biliárdversenyekből él. Vagyis szerencsejáték-függősége folyamatosan elszóltítja a temetési szertartásról. Muszáj mennie játszani, mert adósságai miatt már eddig is sokat szenvedett. Úgy megverték még a ceremónia előtt, hogy szinte az egész film folyamán bevart arccal, ragtapaszokkal a fején mutatja a kamera. Ahogy mondani szokták, „ügyes”, mert a temetés alatt olyan szívinfarktust rittyent magának, mintha igazi lenne. Tulajdonképpen ki-be járkal a zsinagógából, mondván: kórházba megy, aztán visszatér, aztán amikor kezdődik a biliárdverseny, újból jöhet a nagy összeklász.

Nem mondom, kuncogni végig lehetett ezen az abszurd helyzetek egész sorát felvonultató filmen. Pláne amikor rájöttem, hogy ennél többet nemigen akar a mozi. Rebecca Zuckermann, a mama, noha a film kezdeténél sem él már, mégis főszereplővé válik jól kiesztelt végrendelete által. A vígjátéki attitűdnek a film vége is megfelel. Kiderül, hogy értéktelen részvények egész sorát örökölték, amit még a hitközséggel is meg kell felezniük. Viszont a mi Jákobunkból jó apa, jó nagyapa, jó testvér, jó nagybácsi, tórárt olvasgató, zsinagógába járó ember vált. A mama csele sikerült!

Bozsán Eta

Hacsek és Sajó

Sajó: Sálom, Hacsek, sálom!

Hacsek: Akkéne, meg egy jó eső!

Sajó: ???

Hacsek: Mit szól, milyen szomorú dolgok történtek a temetőben?

Sajó: Mit szólnék? A temetőben mindig szomorú dolgok történnek!

Hacsek: Na jó, de itt visszaélések történtek!

Sajó: Ne legyen már olyan morbid! Temetőben vissza-ÉLÉSEK???

Hacsek: Inkább arról beszéljen, a múltkor említette, hogy jesivébe járt. Mit tanultak?

Sajó: A talmud bővít. (Babilóniai talmud – a szerk.)

Hacsek: Már megint politizál!

Sajó: Én nem politizálok, ez volt a talmud neve! Méghozzá ortodox módon tanultam!

Hacsek: Már megint politizál! Még jó, hogy nem unortodoxot mondott! Azt akarja, hogy leminősítsem?

Sajó: Jaj, csak azt ne!!! Még a bővli kategóriába esek!

Hacsek: Na és? De mit szól a pezsgő zsidó élethez?

Sajó: A pezsgő tréfli, keressen valami kóser jelzőt!

Hacsek: Pezsgő sel peszach!

SPÁNN GÁBOR

Á L O M

Valamelyik éjjel felkavaró álmom volt. Utánanéztem a Google-ban, ahol álomfejtő szakemberek és dilettánsok egyaránt úgy vélik, hogy az embernek általában kétféle álma szokott lenni. Az egyik valami olyan dolog, esemény, ami napközben vele történt és nagyon mélyen vésődött az emlékezetébe. Ilyenkor az emberi agynak „utógyújtása” van, és előbányássza álomban a nappal történtek valamelyik verzióját. A másik, elemzők szerint, olyan álom, ami az alvóval sok évtizeddel azelőtt, esetleg gyermekkorában történt, de úgy bevésődött, hogy valamely hasonló életérzés akaratlanul felszínre hozza. Hajnalban, amikor fölriadtam, az ágyam szélén ülve eldöntöttem, hogy én a 40 évvel ezelőtt velem történeteket két okból szenvedtem újra. Az egyik az a Jägermeister, amit késő este már nem kellett volna meginni, és a másik az, hogy írjam meg, mert nem minden tanulság nélkül való.

Kora gyerekkorom óta szabadidős szenvedélyem a kártya. Ehhez mindig akadt partner, hisz az ulti hungarikum, és a létezett szocializmus idején Kádár Jánostól az üzemi portásig mindenki játszott. Nekem volt egy bejáratos partim, minden hétvégén az egyik budai kertvendéglőben, fix időben találkoztunk, ott ebédeltünk, és éjszakába nyúlóan vertük a blattot. Akkori partnereim egy része mára valamelyik báránnyelűn ülve bridzsezik az angyalokkal, másik fele pedig veri az ördög bibliáját a Purgatórium nevű pokolbéli kispadéglőben. Úgyhogy tanúm nincs a most következőkre, de mentősejtemre szolgáljon, hogy én sem kívántam rá emlékezni, csak úgy előjött.

Az egyik ilyen kártyás vasárnapon késő éjszakába nyúlóan ultiztunk, nekem feltűnően jól ment, amiből arra következtettem, hogy ennek sírás lesz a vége. Éjjel előtt elváltunk, én a sötét budai utcában beültem a Trabantomba, és tüzettem haza Kőbányára. A Zalka Máté térnél hosszan pirosat kaptam, és unalmamban belenéztem a visszapillantóba. Ekkor hátamhoz tapadt az ing, mert olyasmit észleltem, amit dodonai előérzetemmel sem sejtettem. A Trabant hátsó kalaptartóján tudniillik ott ült és rezgettette fejét a szocialista autózás szimbóluma, az NDK-beli bólogató kutya. Ez önmagában nem lenne ijesztő, csakhogy nekem ilyen-fajta giccs a saját a kocsimban sohasem volt. Ekkor jobban körülnéztem az autóban, és feltűnt az idegen

lábszőnyeg, és hogy a belső tükrön rengeteg lánc fityeg, egyiknek a végén egy ezüstutánzatú zsidó Tízparancsolat-tábla, a sosem használt illatosító. A villámcsapás bizonyosságával hasított belém: én másnak a kocsiját hoztam el. Mivel kombinatív képességem teljes birtokában voltam, hamar kikövetkeztettem a tényállást: a sötét utcában az egyébként is egyforma Trabantok között máséba ültem be, és pechemre a kulcsom azt is nyitotta. Amilyen gyorsan Ulbricht átkával megfordulni lehetett, én tilosban megtettem, és amennyi a csövön kifért, max. sebességgel száguldottam vissza Budára. Magamban viaskodott a jogkövető állampolgár és a kalandor fiatalember. Mit kell tennem, ha odaérek? Menjek be, keressem meg az ott mulatozó – láthatólag esküvőt ünneplő – tömegben a tulaját, és kérjek tőle bocsánatot? Vagy lépjek le angolosan? Eldöntöttem, hogy az az utcában nincsenek rendőrök, és bent még zeng a dal: Nekem olyan asszony kell..., akkor csendben kiszállok, és megpróbálom elfelejteni az egészet. Kiszállás előtt még cselszövésre is volt erőm. Tudniillik az én kulcstartómon fityegett egy Dávid-csillag, amit most leszedtem, és kicseréltem a tükrön lógó Tízparancsolattal. Ezután már baj nélkül hazaértem, és 40 évig nem jutott eszembe, hogy mit szólhatott az eredeti tulaj, ha egyáltalán észrevette a cserét. Miután az álom így képen csapott, úgy érzem, itt az ideje megkövetni Trabant-társamat.

Kedves Tulaj! Ön 1970 augusztusában a budai kispadéglőben ünnepelte akárki esküvőjét, és ezalatt valaki elkötötte az Ön Trabantját, és tett bele 8 km-t. Bevallom, én voltam az, és ha kevesli a bocsánatkérést, szívesen elviszem ma 8 km + áfa távolságra kárpótolni. Ha viszont azt kéri, hogy bár ezt megérti az uniformizált világ miatt, áruljam el, miért nyúltam le a Tízparancsolatot is, arra is válaszolok. Mint látható, nem csak elvettem a legszentebb parancsolatok stilizált változatát, de odatettem helyette Izrael jelképét is. Ezt azért, hogy legalább lássa, aki elvitte az autóját, egy rendes zsidó volt. Másik okom: jobb, ha állandóan előttem van a Tízparancsolat, különösen a hatodik: Ne lopj!

Bocsánatát remélve üdvözlé: Spánn Gábor